

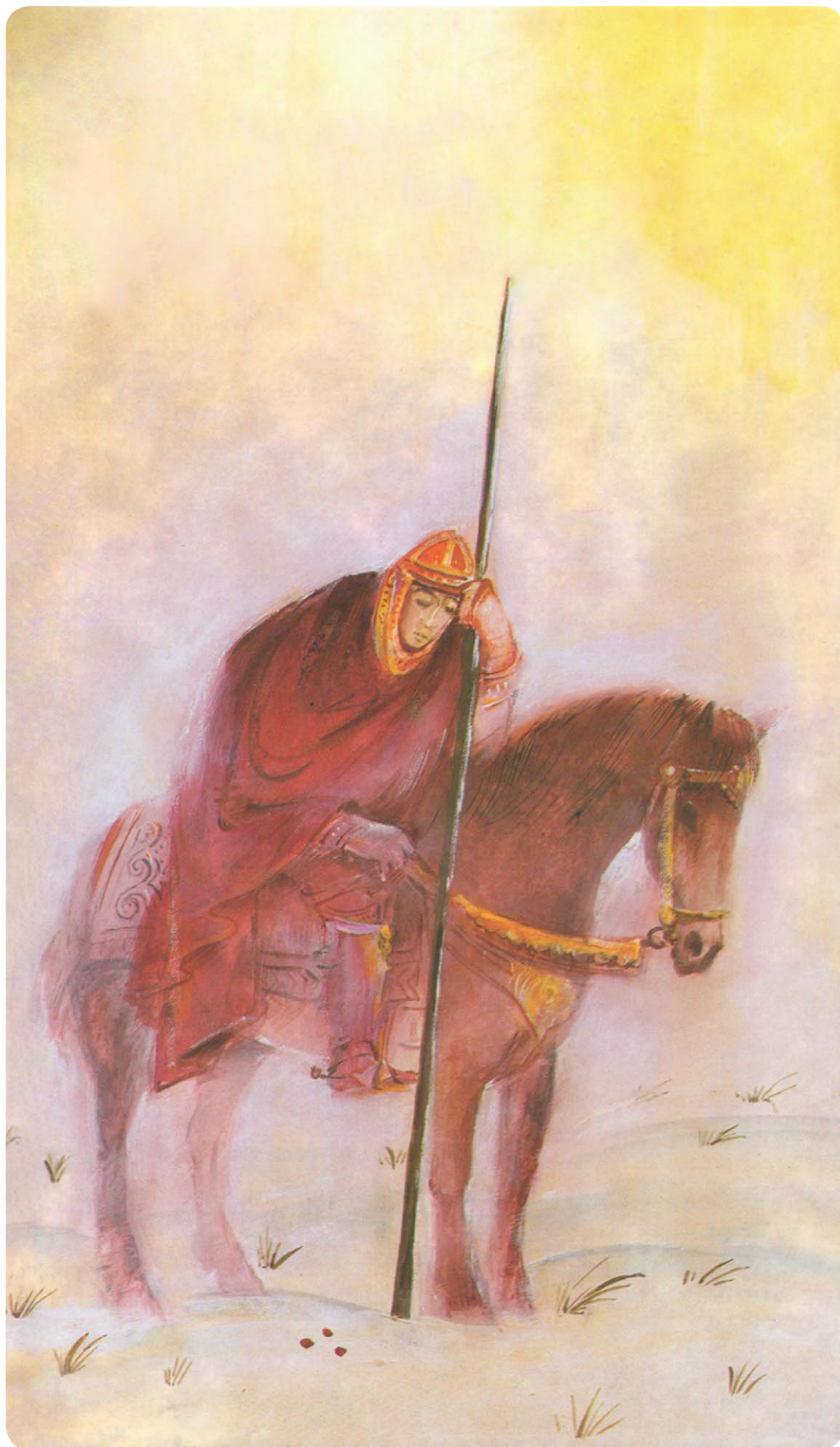
Najmä tým si mi preukázal svoju lásku, že keď som nebol, stvoril si ma, a keď som blúdil ďaleko od teba, priviedol si ma naspäť k sebe, aby som ti slúžil, a prikázal si mi, aby som ňu miloval. (Tomáš Kempenský: Nasledovanie Krista. III.10.5)

Listy Bdeľost'

Nadkonfesný časopis

pre hľadanie kresťanstva v Duchu a pravde (Jn 4.23,24)

OLÁŠKE * BEZDOMOVCI * ZRODENIE KRISTA V DUŠI * POSOLSTVO VIANOC

Láska sa zakladá na predstavách, ktoré si tvoríme o milovanej bytosti. A čím idealistickejšie sú tieto predstavy, tým viac láska oblažuje. Hovorí sa: Láska robí človeka slepým voči slabostiam milovanej bytosti. Vec môžeme zobrať aj opačne a tvrdiť: Láska otvára oči práve pre prednosti milovanej bytosti. Mnohí nič netušiac prechádzajú okolo týchto predností bez toho, aby ich spozorovali. Niektorí ich vidí, a práve preto sa v jeho duši prebudí láska. Čo urobil iného, než že si utvoril predstavu o tom, o čom ju sto iných nemá.

Rudolf Steiner: Filozofia slobody.

Obsah

Rudolf Steiner	2	O láske
Peter Kmetek	3	Bezdomovci
Rudolf Steiner	5	Zrození Krista v lidské duši
Pavel Křišťan	12	Poselství Vánoc

Listy Bdelost'. Nadkonfesný časopis pre hľadanie kresťanstva v Duchu a pravde v zmysle Jn 4.23,24. Vychádza mesačne, v elektronickej i papierovej podobe. Zodpovedný redaktor: Peter Kmetek. Vydáva: občianske združenie *Hnutie Bdelost'*, P.O.Box 17, 810 00 Bratislava 1. **Objednávky:** Časopis si možno objednať poštou, cez internet na info@bdelost.sk alebo telefonicky/SMS na 0902-242493. Elektronická podoba zasielaná do e-mailovej schránky je bezplatná - na jej objednanie stačí poslať e-adresu. Dobrovoľné príspevky na účet občianskeho združenia *Hnutie Bdelost'* sú vítané. **Bankové spojenie:** OTP Banka Slovensko, názov účtu: *Hnutie Bdelost'*, č. účtu: 8183497/5200. **Internetová stránka:** www.bdelost.sk.

BEZDOMOVCI

Garáže ako prvá pomoc

Ak vám osud ľudí bez domova nie je ľahostajný a chceli by ste im pomôcť aspoň z najhoršieho, len ste dosiaľ nevedeli ako, tento list vám prináša spôsob – jednoduchý, lacný, okamžite všeobecne uskutočniteľný a dostupný aj jednotlivcom. Zároveň tu nájdete aj návod, ako ho s nepatrnými výdavkami a námahou veľmi rýchlo rozšíriť a urobiť všeobecne známym, aby čím viac milosrdných ľudí mohlo čo najskôr ponúknuť účinnú prvú pomoc blížnym v ohrození života, tisícom ľudí bez domova.

Domov... Toľko vzácných, nenahraditeľných obsahov a významov nesie v sebe toto slovo. Teplo domova, ochrana, súkromie, oddych a zotavenie, posteľ a stôl, stolička, kuchyňa, záchod, kúpeľňa. Ako prirodzene nám znejú všetky tieto slová. Ktorého z nich by sme sa vedeli zriecť? Sú samozrejmé – ale nie pre každého. Keď my zatvárame okná pred náporom vetra, privalmi dažďa, a zamykáme sa pred svetom, kde sú v tej chvíli bezdomovci? Kam sa oni zamknú, schovajú pred nepohodou a uložia na noc? Kde sa zohrejú a pripravia si teplé jedlo, kde vyležia chrípku? Bude to miesto dôstojné pre človeka?

V spoločnosti potkanov a hmyzu, v obave, že uprostred spánku budú vyrušení, zbití a vyhodení von, do noci, tak prespávajú pod schodmi, v pivniciach, kanáloch, v odstavených vozňoch, v opustených, rozbitých domoch a búdach, v kartónových škatuliach, v senníkoch, v lesoch. Mnohí z nich sú **nedobrovoľní bezdomovci** – a o tých nám tu ide. Neudržali si svoj príbytok, a už sa nedokážu sami postaviť na nohy. Nesúdime ich za ich podiel na tomto stave, ale pre jeho vážnosť im v ňom **poskytnime aspoň prvú pomoc**. Iste, prežili aj minulé zimy – ibaže nie všetci a nie bez následkov; a strádanie nie je menšie, ak je dlhodobé. Vedeli by sme ho uniesť my?

Naliehavosť stavu by sme si *plne* uvedomili azda až potom, keď by sme to sami zažili, pretože inak je nám asi nemožné čo i len predstaviť si neľudské podmienky ich života *do dôsledkov*.

Keď tisíce, stovky alebo aj len desiatky ľudí prídu o strechu nad hlavou hromadne, napríklad pri živelnej pohrome, vtedy pomáha štát, armáda, obce aj jednotlivci. Vytvorí krízové štáby, postavia stany, prinesú deky, robia zbierky, *bezodkladne* hľadajú náhradné ubytovanie, hoci aj núdzové, pretože je *neprípustné*, aby ľudia ostali pod holým nebom. Keď bezdomovci prichádzajú o prístrešie jednotlivci a z iných príčin, sú ponechaní vonku. Prečo? Vari znášajú pobyt pod holým nebom lepšie? Rovnako trpia zimou, tak isto sú v ohrození života, tiež si nevedia pomôcť sami – a okolo nás sú ich už *tisíce*!

Tisíce obetí pohromy – nie živelnej, ale spoločenskej a morálnej – ponechaných bez pomoci práve v tom základnom: kam sa uložiť na noc. Je to zlučiteľné s živým kresťanstvom a v súlade s ním, ak sa tomu spoza okien svojich domovov len nečinne prizeráme? Kde pre nich nájsť tisíce náhradných, aspoň núdzových príbytkov? **Sme naozaj tak bezmocní?** Vôbec nie, veď máme chaty a chalupy, záhradné domčeky, obytné privesy, ba našli by sa aj prázdne byty a domy.

Je toľko možností – a ostávajú nevyužitú... Nejednen bezdomovec by sa iste vedel zodpovedne správať aj k takým „zraniteľným“ hodnotám a vážiť si ich. Avšak aj keby sme sa tohoto nevedeli vzdať, alebo keby sme neusporiadaný spôsob života *niektorých* ľudí bez domova vnímali ako prekážku prichýliť ich hneď do bežného príbytku, to ešte nie je dôvod odprieť im pomoc úplne – len sa tým zvyšuje náročnosť úlohy nájsť iné vhodné priestory: dostatočne pevné a odolné, ľahko, rýchlo a lacno prispôsobiteľné na jednoduché núdzové bývanie – a musí ich byť veľa po celej krajine... **Ale veď my také priestory máme! Sú to garáže!** Áno, desaťtisíce „príbytkov“, ktoré sme z *nadbytku* postavili pre autá, pre stroje vyrobené tak, aby odolali pobytu pod holým nebom za každého počasia – a zatiaľ *ľudia*, neuspôsobení na toto, sa nemajú kam schovať. Znamená to snáď, že svoje auto, vec, máme radšej, než človeka, svojho blízkeho? Vieme si to obhájiť – pred Bohom a svedomím –, že my ochraňujeme autá, zatiaľ čo vonku *mrznú ľudia*?!

Vytiahnime autá z garáží – von, na ulicu –, **z aut urobme bezdomovcov**; a garáže uvoľníme, upravme a zariadíme pre ľudí, im dovoľme schovať sa tam pred nečasom – aspoň dovtedy, kým sa pre nich nenájde dôstojnejšia strecha nad hlavou. Autá neutrpia veľkú ujmu, ale **pomoc ľuďom bude obrovská.**

Ubytujme bezdomovcov v garážach! Netreba na to veľa. Hlavne dobrú vôľu a záujem o blízkeho. Do kruhov môjho života pribudne jeden človek – opustený, na dne. Ja ponesiem časť jeho bremena, ale neutrpí tým ani moja rodina, ani moje súkromie, veď garáže sú samostatné „domčeky“ so samostatným vchodom. Toto riešenie je, takpovediac, aj pre začiatočníkov v milosrdenstve a v činnom kresťanstve. Nezaobíde sa síce bez obetí a malých nákladov, ale ich výška by nemala presiahnuť naše možnosti a nedá sa ani porovnať so ziskom v mravnej a ľudskej oblasti na *obidvoch* stranách.

Pomáhať môžu nielen majitelia garáží (aj tí, ktorí svoju garáž neponúknu), ale skutočne všetci. Ako? Napríklad rozširovať tento list, hľadať ochotných majiteľov garáží a pomocníkov, nájsť bezdomovca, či nechať sa ním nájsť, prispieť prácou, stavebným materiálom, peniazmi na rozbeh, obuvou a ošatením. Pomôže tiež darovať alebo zapožičať vnútorné zariadenie: hlavne posteľ a prikrývky, varič (elektrický, turistický), piecku, dve vedrá (na čistú vodu a na odpad), lavór na pranie a umývanie, zrkadlo a Bibliu.

Potrebné sú aj malé úpravy garáže: zamykanie dverí aj znútra, aspoň malé okno, napr. na zadnej stene, utesnenie dverí, zateplenie, bezpečné umiestnenie plynovej bomby a pod.

Majiteľ garáže navyše môže informáciu o možnosti ubytovania nechať na miestach, kde sa o tom bezdomovci dozvedia, napr. na obecnom úrade, na pošte, v charite, vývarovni, kostole, na fare a pod., prípadne aj na dvere svojej garáže umiestniť oznam „Prichýlim bezdomovca“ a svoje telefónne číslo. Ďalej môže s bezdomovcom dohodnúť podmienky a pravidlá poskytnutia aj vypovedania ubytovania; a nakoniec – skutočne ho vo svojej garáži ubytovať.

Neodmietajme toto riešenie, kým nemáme lepšie. Ani ho neporovnávajme s naším bývaním, ale s ich *nebývaním*. Až potom oceníme ten nezmerný prínos pre kvalitu, hygienu a dôstojnosť ich života. Veď chudobní ľudia v minulosti bežne bývali v podmienkach podobných tu navrhovaným. Preto sa nedajme odradiť ani nepochopením ostatných, obhájme si právo na milosrdenstvo a na pomoc blížnym v tiesni, keď **krajné okolnosti ospravedľujú krajné riešenia.** Nezávislosť, sloboda konať je podstatnou

Kričím

*a budím svojich susedov a hovorím im:
kričte aj vy a budte svojich susedov
a povedzte tým susedom, aby kričali aj oni
a budili svojich susedov, pretože zajtra
môže byť neskoro.*

vlastnosťou tohoto riešenia: pri jeho uskutočňovaní nie sme na nikoho odkázaní a na nič nemusíme čakať. **Môžeme začať hneď** a všetko potrebné už

máme vo svojich rukách. Vráťane spôsobu, ako to rozšíriť aj k ostatným (pretože treba veľa pomáhajúcich): stačí jednorázovo alebo aj opakovane rozmnožiť tento list a kópie čo *najskôr* rozdať ďalším ľuďom. Ak aj oni spravia to isté, a každý z nich urobí aspoň 10 *kvalitných* kópií, rozpošle ich ďalším ľuďom, ktorí to tiež rozmnožia a rozdadajú atď., tak už v 6. kroku bude mať túto výzvu viac než milión ľudí. Tento jednoduchý a účinný postup – **priať, uskutočňovať a sami ďalej šíriť** – nám dáva do pozornosti aj Kristus: „Nebeské kráľovstvo sa podobá kvasu, ktorý žena vezme a vmiesi do troch mier múky, až sa všetko prekvasí.“ (Mt 13.33)

Nie sme bezmocní. V hmotnej rovine máme dostatok prostriedkov a vieme im pomôcť v ich krajnej núdzi. Čaká sa skutočne už len na to posledné – na nás, náš postoj, voľbu nášho srdca. Čakajú bezdomovci, a spolu s nimi čaká aj Ježiš. On sám nás vyzýva: „Budte milosrdní...“ (Lk 6.36)

Jeden plamienok rozhárajúcej sa vatry milosrdenstva dorazil aj k vám. Prijmite ho a rozduchajte – v sebe, aj okolo seba – takým spôsobom, aby bol oslávený náš Pán.

Zrození Krista v lidské duši

Rudolf Steiner

Jako dva mocné duchovní pilíře postavilo křesťanské pociťování světa dva velké svátky, Vánoce a Velikonoce, do běhu roku, který má být symbolem životního běhu člověka. A můžeme říci, že ve vánoční a velikonoční myšlence stojí před lidskou duší dva duchovní pilíře, na nichž jsou zaznamenána dvě velká tajemství fyzického lidského bytí, na která musí člověk pohlížet zcela jiným způsobem než na ostatní události svého fyzického životního běhu. Jistě, skrze smyslové pozorování, rozumový úsudek, skrze cit a volní obsah zasahuje do tohoto životního běhu nadmyslně; avšak toto nadmyslné je jinak něčím, co se bezprostředně ohlašuje jako cosi smyslového, tak jak to chce křesťanské pociťování světa znázornit například Svatodušními svátky. Avšak vánoční a velikonoční myšlenka poukazuje na dvě události odehrávající se ve fyzickém běhu života, které jsou co do svého vnějšího zdání událostmi fyzickými, které se však na rozdíl od všech ostatních fyzických událostí, takové jaké jsou, jako fyzické události bezprostředně neohlašují. Přírodním nazíráním můžeme přehlédnout fyzický život člověka, můžeme jím smyslově vidět vnější stranu tohoto fyzického života, vnější projev duchovna. Nikdy však nemůžeme smyslově vidět, nikdy nemůžeme smyslově vidět vnější stranu, vnější projev oněch dvou hraničních zážitků lidského životního běhu, aniž bychom byli tímto smyslovým viděním přivedeni k něčemu nesmírně záhadnému, k něčemu tajuplnému, co spočívá v těchto dvou událostech. Jsou to události zrození a smrti. A v životě Ježíše Krista – a ve vánoční a velikonoční myšlence, jež na ně upomínají – stojí před lidskou duší, před myslí křesťana tyto dvě události lidského fyzického života.

Ve vánoční a velikonoční myšlence chce lidská duše pohlížet na tato dvě velká tajemství. A když na ně pohlíží, nalézá jasnou posilu pro myšlenku, silný obsah pro lidské chtění, povzbuzení pro celého člověka, ať už toto povzbuzení potřebuje v jakékoli situaci. Tyto dva duchovní pilíře, tedy myšlenka Vánoc a myšlenka Velikonoc, tak jak zde stojí, mají věčnou hodnotu.

Lidská představivost se však v průběhu svého vývoje blížila velké vánoční myšlence i velké myšlence velikonoční mnohdy různým způsobem. Za-

tímco v prvních dobách křesťanského vývoje, kdy působení události na Golgotě otráslо myslí mnoha lidí, dospívali lidé pozvolna k představě Spasitele umírajícího na Golgotě, zatímco v krucifixu visícím na kříži pociťovali v prvních staletích křesťanství myšlenku spásy a pozvolna se utvářela velká, mocná imaginace Krista umírajícího na kříži, obracelo se křesťanské pociťování zejména od počátku novější doby, kdy se více přizpůsobovalo materialismu nastupujícímu ve vývoji lidstva, k představě Ježíška, který se rodí, který přichází na svět.

Mohli bychom ovšem říci, že ve způsobu, jak se v uplynulých staletích obracela křesťanská mysl Evropy k vánočním jesličkám, můžeme při jemnějším pociťování najít něco z materialistického křesťanství. Potřeba – a když to říkám, tak to nemyslím nijak zle – mazlit se s miloučkým Ježíškem se v průběhu staletí stala potřebou triviální¹. A leckterá písnička o milém Ježíškovi, kterou dnes ještě lidé pociťují jako hezkou, nebo – jak někteří říkají – jako rozkošnou, nám dnes, vzhledem k této vážné době², bude připadat přece jen poněkud nevážná.

Avšak velikonoční a vánoční myšlenka jsou věčnými pilíři, myšlenkovými pilíři lidské duše. A můžeme říci, že v naší době nových zjevení ducha se také rozlije nové světlo nad myšlenkou Vánoc, že myšlenka Vánoc bude pozvolna velkolepým způsobem pociťována v nové podobě. A bude na nás, abychom v dění světa zaslechli volání po obnově leckterých starých představ, volání po novém zjevení ducha. Bude na nás, abychom pochopili, jak z tohoto světového dění vypracovat novou myšlenku Vánoc k posílení a povzbuzení lidské duše.

Narození a smrt člověka, jakkoli je budeme rozebírat, jakkoli je budeme studovat, se jeví být událostmi, které se odehrávají bezprostředně na fyzické pláni a v nichž vládne duch takovým způsobem, že by nikdo, kdo věci studuje seriózně, neměl říkat, že tyto dvě události, tyto pozemské události lidského života nemají takový charakter, že bezprostředně jako fyzické události ukazují – tím, že se odehrávají u člověka –, že je člověk občanem duchovního světa. Žádnému přirozenému nazírání se nikdy nemůže podařit, aby v rámci toho,

co mohou vnímat smysly a co může chápat rozum, našlo v narození a smrti něco jiného než bezprostřední zasahování duchovna do fyzického. Jen takto se tyto dvě události ukazují lidské duši. A také u události Vánoc, u události narození, bude muset duše člověka-křesťana stále hlouběji a hlouběji pociťovat mysteriální charakter této události.

Můžeme říci, že lidé se jen zřídka vzepjali k tomu, aby v pravém smyslu obraceli svůj zrak k mysteriálnímu charakteru narození. Zřídka; pokud však ano, pak s nádhernými představami promlouvajícími hluboko do lidské duše. Tak například v představě, která navazuje na švýcarského bohatýra ducha z 15. století, Nikolaua von der Flüe. O něm se vypráví – a vyprávěl to o sobě i on sám –, že před svým narozením, dříve než mohl dýchat fyzický vzduch, viděl svůj vlastní lidský obraz, který měl sám tělesně nosit, až se narodí a jeho život bude plynout. A před svým narozením viděl svůj křest s osobami, které se pak tohoto křtu účastnily a byly při jeho prvních zážitcích. S výjimkou jediné starší osobnosti, která byla při tom a kterou nepoznal, všechny ostatní poznal, protože už je viděl, ještě než spatřil světlo světa. Ať už toto vyprávění vezmeme jakkoli, jednomu se nevyhne, a sice abychom v něm spatřovali významnou připomínku mysteria narození člověka, které stojí před světovými dějinami tak velkolepě ztvárněné v myšlence Vánoc. Ve vyprávění Nikolaua von der Flüe najdeme připomínku toho, že ke vstupu do fyzického života se pojí něco, co je obvyklému lidskému nazírání všedního dne skryto za tenkou, velmi tenkou stěnou, za stěnou, která může být prolomena, je-li tu taková karmická okolnost, jaká tu byla u Nikolaua von der Flüe. Tu a tam se ještě setkáváme s tak úchvatnou připomínkou vánočního mysteria narození. Můžeme však říci jedno: lidstvo si zatím jen málo uvědomilo, že v obou hraničních pilířích lidského života tu narození a smrt stojí bezprostředně ve fyzickém světě jako dvě duchovní události zjevující se již ve své fyzické podobě, které se nikdy nemohou odehrávat jen v rámci pouhého přírodního procesu, ale které v sobě nejsou bezprostřední zásah božsky-duchovních mocností, ohlašující se tím, že svou fyzickou podobou musí tyto dva hraniční zážitky lidského fyzického životního běhu zkrátka zůstat tajemstvím.

To nás ovšem vede k tomu, abychom nové křesťanské zjevení, onen životní běh člověka, nahlíželi tak, jak chce – snad to můžeme říci – od lidí ve 20. století Kristus, aby ho nahlíželi. Dnes, kdy

se chceme pohroužit do myšlenky Vánoc, si připomínáme jeden výrok vložený do úst Ježíši Kristu, který nás může skutečně přivést k vánoční myšlence. Ten výrok zní: „Nebudete-li jako děti, nevjedete do království nebeského.“³ „Nebudete-li jako děti...“, to vskutku není výzva k tomu, abychom myšlenku Vánoc zbavili veškerého mysteriálního charakteru a stáhli ji do triviality roztomilého Ježíška, jak to v průběhu materialistického vývoje křesťanství učinilo mnoho lidových a jiných písniček, ovšem ani ne tak lidových, jako spíš umělých. Právě tento výrok „nebudete-li jako děti, nevjedete do království nebeského“ nám dává pohlednout k mocným impulsům vládnoucím ve vývoji lidstva. A v této dnešní době, kdy světové události vskutku nejsou podnětem k tomu, abychom se oddávali triviálním vánočním myšlenkám, kdy lidské srdce pociťuje tolik bolesti, kdy se toto lidské srdce musí ohlížet za miliony lidí, kteří nalezli v posledních letech smrt, kdy musí pohlížet na bezpočet lidí, kteří hladoví, v této době se vpravdě nesluší jinak než obracet zrak k oněm mocným, člověka pohánějícím světodějným myšlenkám, k nimž může být člověk přiveden slovy „nebudete-li jako děti...“ a jež můžeme doplnit slovy: nebudete-li žít svůj život ve světle této myšlenky, nevstoupíte do království nebeského.

Když člověk vstupuje jako dítě do světa, přichází bezprostředně z duchovního světa. Neboť to, co se odehrává ve fyzickém životě, tedy vytváření a růst jeho fyzického těla, je zahalování oné události, kterou nelze označit jinak než tak, že řekneme: nejhlubší bytost člověka vystupuje z duchovního světa. Z ducha se člověk rodí do těla. A řekne-li rosikrucian „ex Deo nascimur“⁴, má na mysli člověka, když se objevuje ve fyzickém světě. Neboť to, co člověka halí, co z něj zde na tomto zemském globu činí fyzický celek, je totéž, co je charakterizováno slovy „ex Deo nascimur“. Podíváme-li se na centrum člověka, na jeho vlastní bytostný střed, pak musíme říci: člověk vystupuje z ducha a vstupuje do tohoto fyzického světa. – Prostřednictvím toho, co se odehrává ve fyzickém světě, na nějž pohlížel z duchovních krajů před svým početím nebo svým narozením, bude zahalen svým fyzickým tělem, aby v tomto fyzickém těle prožíval věci, které mohou být jenom v něm prožívány. Ve svém bytostném středu však člověk přichází z duchovního světa. A pro toho, kdo se chce na věci dívat tak, jaké ve světě jsou, kdo není zaslepen iluzemi materialismu, je tento člověk

takový, že v prvních letech ještě oznamuje, že vyšel z ducha. To, co prožíváme u dítěte, vypadá pro člověka skutečně znalého tak, že v dítěti můžeme pociťovat dozrívání zážitků v duchovním světě.

Toto tajemství chtějí připomenout taková vyprávění, jako je to, které se pojí ke jménu Nikolaus von der Flüe. Triviální názor, který je silně ovlivněn materialistickým způsobem myšlení, říká ve své jednoduchosti, že člověk v průběhu života, od narození až do smrti, pozvolna rozvíjí své Já, že toto Já je čím dál mocnější a čím dál silnější, že čím dál zřetelněji vystupuje. To je ovšem jednoduchý způsob myšlení. Neboť pohlédneme-li na pravé Já člověka, na to, co narozením člověka vystupuje z duchovního světa, aby to bylo fyzicky zahaleno, pak budeme o celém fyzickém vývoji člověka mluvit jinak. Pak totiž budeme vědět, že pravé Já člověka pozvolna, tím jak člověk fyzicky vyrůstá ve fyzickém těle, do tohoto těla mizí, že je stále méně a méně zřetelné, a že to, co se zde ve fyzickém světě mezi narozením a smrtí rozvíjí, je jen odraz duchovních událostí, mrtvý odraz vyššího života. Takto je to vyjádřeno správně, řekneme-li: celá plnost lidské bytosti mizí pozvolna do těla; je stále neviditelnější a neviditelnější. Člověk žije svůj fyzický život zde na zemi, a zvolna se přitom ztrácí ve svém fyzickém těle, aby se v okamžiku smrti znovu našel v duchu. – Tak mluví ten, kdo zná poměry. Avšak ten, kdo poměry nezná, mluví tak, že řekne: dítě je nedokonalé, a Já se postupně rozvíjí k stále větší a větší dokonalosti, vyrůstá z neurčitých hloubek lidského bytí. – Poznání toho, co zří hledač ducha, musí právě v této oblasti promlouvat jinak, než zde mluví smyslové, do vnějších iluzí zapletené vědomí naší dnes stále ještě materialisticky pociťující doby.

A tak potom člověk vstupuje do světa jako duchovní bytost. Jeho tělesná povaha je, pokud je člověk dítětem, dosud neurčitá; málo zatím využívá duchovní člunek, který jako by usnul do fyzického bytí, který se nám však jeví tak málo obsažný jenom proto, že ho v obvyklém fyzickém životě vnímáme právě tak málo, jako vnímáme spící Já a spící astrální tělo, když jsou odděleny od těla fyzického a éterného. Žádná bytost však není méně dokonalá jenom proto, že ji nevidíme. Svým fyzickým tělem, tím, že se víc a víc zahrabává do fyzického těla, musí člověk zaplatit za to, že tímto zahrabáváním získá schopnosti, které lze získat jenom tak, že se duchovně-duševní podstata člověka na nějaký čas ztratí ve fyzickém bytí,

ve fyzickém těle. Abychom si navždy pamatovali tento náš původ v duchu, abychom nalézali posilu v myšlence „z ducha jsme vyšli do fyzického světa“, k tomu zde v křesťanském pociťování světa stojí jako mocný pilíř světla myšlenka Vánoc. Tato myšlenka jako myšlenka Vánoc musí být v budoucím duchovním vývoji lidstva víc a víc posilována. Potom tato myšlenka Vánoc v lidstvu opět zesílí, potom budou lidé směřovat svým životem k vánoční slavnosti opět tak, že budou čerpat sílu pro fyzické bytí z této myšlenky Vánoc, která jim může v pravém smyslu připomenout jejich původ v duchu. S takovou silou, s jakou pak bude tato myšlenka Vánoc pociťována, ji dnes lidé cítí zatím jen málo; je to totiž zvláštní skutečnost, která však plně vychází ze zákonů duchovního bytí: to, co se ve světě objevuje, aby to lidi přivedlo dál, aby jim to pomohlo, se neobjeví hned ve své konečné podobě, objevuje se to před člověkem nejprve jaksi tumultuálně⁵, jakoby předjímano neoprávněnými duchy světového vývoje. Dějinnému vývoji lidstva porozumíme správně jen tehdy, víme-li, že pravdy nesmíme brát jen tak, jak někdy vstupují do světových dějin, ale že u nich musíme brát v úvahu pravou chvíli, kdy mohou v pravém světle vstoupit do vývoje lidstva.

Mezi různými myšlenkami, které vstoupily do novějšího vývoje lidstva – zcela jistě podníceny Kristovým impulsem, zprvu však v uspíšené podobě –, je i hluboce křesťanská, avšak neustále pokračujícího prohlubování schopná myšlenka rovnosti lidstva před světem i před Bohem, rovnosti všech lidí. Tato myšlenka však nesmí být před lidskou duší postavena v takové povšečnosti, jak to učinila francouzská revoluce, kdy tato myšlenka poprvé tumultuálně vstoupila do vývoje lidstva. Musíme si uvědomit, že lidský život se od narození až do smrti vyvíjí a že hlavní impulsy jsou v životě člověka rozloženy. Podívejme se duchovním zrakem na člověka, jak vstupuje do smyslového bytí: člověk vstupuje naplno do smyslového bytí, prostoupený impulsem rovnosti lidské podstaty všech lidí. A dětské bytí pocítíme nejintenzivněji, když se podíváme na dítě, které je ve své bytosti prostoupeno myšlenkou rovnosti všech lidí. Nic z toho, co lidi uvádí v nerovnost, nic z toho, co lidi organizuje tak, že se cítí odlišní od jiných lidí, nic z toho všeho se v bytí dítěte dosud neobjevuje. To vše je člověku dáno teprve v průběhu jeho fyzického lidského žití. Nerovnost vytváří fyzické bytí; z ducha přichází člověk roven si před světem

i před Bohem i před jinými lidmi. Takové je zvěstování mysteria dítěte.

A na toto mysterium dítěte navazuje myšlenka Vánoc, která dojde svého prohloubení v novém křesťanském zjevení. Neboť toto nové křesťanské zjevení bude počítat s novou Trojicí: s člověkem, bezprostředně reprezentujícím lidstvo, a s ahrimanskými a luciferskými bytostmi. A pokud poznáme, že je člověk postaven do světového bytí jako do rovnovážného stavu mezi ahrimanskými a luciferskými bytostmi, pochopíme, čím tento člověk i ve vnějším fyzickém bytí ve skutečnosti je.

Zejména je třeba najít pochopení, křesťanské pochopení pro určitou stránku tohoto lidského života. Myšlenka křesťanství bude v budoucnu hlasitě zvěstovat to, co se u jednotlivých duchů ohlašovalo už od poloviny 19. století v – abych tak řekl – klopýtavém poznání, byť i se značnou zřetelností. Pokud pochopíme – což je skutečností –, že dítě vstupuje do světa s myšlenkou rovnosti, později se však – jako by to vyplývalo z toho, že se narodí – v člověku rozvíjejí síly nerovnosti, které zjevně nepocházejí z této země, objeví se před námi právě v souvislosti s myšlenkou rovnosti nové mohutné mysterium. Toto mysterium prohlédnout a na základě toho získat správný pohled na člověka, to bude, počínaje současností, patřit k důležitým a nutným požadavkům budoucího vývoje lidské duše. Před člověkem stojí znepokojivá otázka: Ba, lidé se stávají různými – i když v dětství ještě různí nejsou – na základě něčeho, co se jakoby rodí s nimi, co spočívá v krvi, na základě svých rozdílných nadání a schopností.

Otázka nadání a schopností, způsobujících tolik nerovností mezi lidmi, se před člověkem objevuje v souvislosti s myšlenkou Vánoc. A vánoční slavnost v budoucnosti bude člověku neustále a vážně připomínat původ jeho nadání, schopností, talentů, možná dokonce geniálních schopností, na zemi diferencovaných. Člověk se bude muset ptát po jejich původu. A správné rovnováhy ve fyzickém bytí dosáhne jen tehdy, bude-li moci správně poukázat na původ svých schopností, odlišujících ho od jiných lidí. Vánoční světlo, respektive vánoční světla musí dát vyvíjejícímu se lidstvu vysvětlení těchto schopností, musí odpovědět na onu velkou otázku: Existuje ve světovém řádu pro jednotlivého, osobního člověka mezi narozením a smrtí nespravedlnost? Jak je tomu se schopnostmi, s nadáním?

Inu, lidský pohled se v lecčems změnil, až budou lidé proniknutí novým křesťanským pocítováním. Budou především chápat, proč se starozákonní okultní nazírání dívalo zvláštním způsobem na prorokování. Kdo byli proroci objevující se ve Starém zákonu? Byly to Jahvem posvěcené osobnosti; byly to ony osobnosti, které byly oprávněny používat zvláštní duchovní dary, vyčnívající nad ostatní. Jahve musel nejprve posvětit schopnosti, které má člověk vrozeny jakoby krví. A my víme, že Jahve působí na člověka od usnutí do probuzení. Víme, že Jahve nepůsobí ve vědomém životě. Každý skutečný ctitel Starého zákona si v duši řekl: S tím, čím se lidé liší co do svých schopností a nadání, co se v prorockých povahách dokonce pozvedá do výše geniality, se člověk sice rodí, nepoužívá to však pro dobro, nemůže-li se usínaje ponořit do světa, v němž Jahve řídí jeho duševní impulsy a z duchovního světa proměňuje to, čím je fyzické nadání, čím jsou nadání spojená s tělem. – Dotýkáme se přitom jednoho z nejhlubších tajemství starozákonního nazírání. Starozákonní nazírání, i to, co se týká prorokování, musí pominout. Do vývoje světa musí ku spáse lidstva vstoupit nová nazírání. To, o čem se staří Hebrejci domnívali, že to v bezvědomém stavu spánku posvěcuje Jahve, musí být v novější době schopen posvětit člověk za svého bdělého stavu, za plného vědomí. To však může jen tehdy, pokud ví, že na jedné straně jsou všechna přirozená nadání, schopnosti, talenty a možná i geniality luciferským darem, který působí ve světě lucifersky, dokud není posvěcen a prostoupen tím, co může do světa vejít jako Kristův impuls. Dotýkáme se nesmírně významného mysteria novějšího vývoje lidstva, pochopíme-li zárodek nové myšlenky Vánoc a poukážeme-li na to, že lidé musí Krista chápat a pocítovat tak, že nyní budou stát před Kristem jako novozákonní lidé a řeknou: K pretenci⁶ rovnosti, k aspiraci rovnosti dítěte jsem dostal různé schopnosti, nadání a talenty. Natrvalo však povedou k dobru, ku spáse člověka jenom tehdy, budou-li tato nadání, tyto talenty, tyto schopnosti postaveny do služeb Ježíše Krista, bude-li člověk usilovat o to, aby Kristem prostoupil celou svou bytost, a lidská nadání, talenty a geniality vyrval Luciferovi.

Kristem prostoupená duše vyrvává Luciferovi to, co jinak působí ve fyzickém bytí člověka lucifersky. To musí jako silná myšlenka procházet budoucím vývojem lidské duše. To je nová myšlenka Vánoc, nové zvěstování působnosti Krista

v naší duši k proměně toho, co je luciferské a co se do nás nedostává tím, že přicházíme z ducha, nýbrž co v sobě nalézáme proto, že se zahaluje-
me krví prostoupeným fyzickým tělem, jež nám na základě dědičnosti dává naše schopnosti. Tyto vlastnosti se objevují v luciferském proudu, v tom, co působí ve fyzickém proudu dědičnosti, avšak chtějí být získány, podrobeny během fyzického života tím, co člověk může pociťovat teď už nikoli inspirací Jahva ve spánku, ale za plného vědomí, využitím svých zážitků Kristova impulsu. Obrát se, křesťane, k myšlence Vánoc – tak praví nové křesťanství – a přines na oltář, jenž je budován o Vánocích, vše, co jako lidskou rozrůzněnost přijímáš z krve, a posvěť své schopnosti, posvěť svá nadání, posvěť dokonce i svého génia tím, že ho uvidíš osvětleného světlem vycházejícím z vánočního stromku.

Nové zvěstování ducha musí promlouvat novými slovy, a my nesmíme být tupí a hluší vůči tomu, co k nám jako nová zjevení ducha promlouvá v naší vážnosti naplněné době. Budeme-li takto pociťovat, pak budeme také žít s onou silou, s níž má dnes člověk žít, aby vyřešil velké úkoly, které budou lidstvu právě v našem věku uloženy. Musí být pociťována celá tíže vánoční myšlenky: v našem věku musí do plného bdělého vědomí vstoupit to, co chtěl Kristus říci lidem, když pravil: „Nebudete-li jako děti, nevejdete do království nebeského.“ Myšlenka rovnosti, kterou zjevuje dítě, pokud se na ně správně podíváme, ob stojí před těmito slovy; neboť dítě, jehož narození si o Svaté noci připomínáme, zvěstuje – lidem v jejich vývoji v průběhu světových dějin zjevujících stále nové myšlenky – jasně a zřetelně, že do světla Krista, jenž dal tomuto dítěti duši, musí vstoupit to, co nosíme v podobě nadání vzájemně nás rozlišujících, že na oltář tohoto dítěte musí být položeno to, co činí tato různá nadání z nás lidí.

Podnícení vážností vánoční myšlenky se nyní můžete sami sebe zeptat: Jak zakusím impuls Krista ve své vlastní duši? – Ach, jak těžce někdy tato myšlenka na člověka doléhá!

Nuže, nikoli v jediném okamžiku, nikoli tak, abychom mohli říci, že to, co můžeme označit za impuls Krista, vstupuje do naší duše bezprostředně, bouřlivě. A v různých dobách vstupuje různě. Dnes musí člověk svým plným, jasným, bdělým vědomím přijímat takové vesmírné myšlenky, jak se je klopýtavě pokouší sdělit anthroposoficky orientovaná duchovní věda, k níž se hlásíme. Tak jak

se člověku tyto myšlenky ohlašují, mohou v něm, pokud jim správně rozumí, probouzet důvěru v to, že na jejich křídlech do něj skutečně vstupuje nové zjevení, to znamená nový Kristův impuls naší doby. A on, tento člověk, jej pocítí, jen když bude chtít být vůči němu dostatečně pozorný!

Snažte se přijmout duchovní myšlenky vesmírného řízení tak, jak je to zde míněno, v skutku živě v dnešním, současném smyslu; snažte se je přijmout ne jako pouhou nauku, ne jako pouhou teorii, snažte se je přijmout tak, že se dotknou vaší duše v nejhlubším nitru, proniknou ji teplem, světlem, pohybem, že je ponesete živé. Snažte se pociťovat tyto myšlenky s takovou silou, aby pro vás byly něčím, co jako by vám tělem vstupovalo do duše a toto tělo proměňovalo. Snažte se zbavit tyto myšlenky všeho abstraktního, všeho teoretického. Snažte se přijít na to, že tyto myšlenky jsou myšlenkami, které jsou skutečnou potravou duše, snažte se přijít na to, že těmito myšlenkami nevstupují do vaší duše jen myšlenky, ale že těmito myšlenkami vstupuje do naší duše duchovní život, který vychází z duchovního světa. Ve svém nejhlubším nitru se s těmito myšlenkami intimně spojte, a povšimnete si třech skutečností. Povšimnete si, že tyto myšlenky ve vás samých pozvolna vyhladí něco, co obzvlášť v našem věku duše vědomé tak zřetelně vstupuje do lidských duší: že tyto myšlenky, byť by i jinak zněly jako vždy, vyhubí v člověku sobectví! Když si začnete všimnout, že tyto myšlenky hubí egoismus, ochromují sobectví, pak jste, milí přátelé, pocítili, jak jsou anthroposoficky orientované duchovědné myšlenky prostoupené Kristem. A když za druhé pocítíte, že ve chvíli, kdy se ve světě setkáte s nějakou nepravdivostí, ať už budete sami v pokušení pravdu poněkud opomenout, nebo k vám nepravdivost přistoupí z jiné strany, když pocítíte, že ve chvíli, kdy nepravdivost vstupuje do vaší životní sféry, stojí vedle vás jako varování nebo jako připomínka pravdy impuls, který nechce připustit, aby nepravda vstoupila do vašeho života, který vás stále upomíná, abyste pravdu neopomíněli – pak pocítíte vůči životu, který dnes tak často tíhne ke klamu, opět živý impuls Krista. Člověk nebude moci vůči anthroposoficky orientovaným duchovním myšlenkám tak snadno lhát nebo nevnímat klam a nepravdu. V myšlenkách nového křesťanského zjevení můžete, nehledě na všechno ostatní pochopení, cítit ukazovatele k vnímání pravdy. Když dospějete k tomu, že se nebudete snažit o pouze teoretické chápání

duchovní vědy, jak se o to lidé snaží u jiné vědy, ale když do vás budou myšlenky vnikat tak, že budete cítit: když se tyto myšlenky intimně spojují s mou duší, je to, jako by se vedle mě postavila moc svědomí napomínající k pravdě – pak jste našli Kristův impuls na druhý způsob. A když zatřetí ještě navíc pocítíte, že z těchto myšlenek proudí něco, co působí až do vašeho těla, především však v duši, co překonává nemoc, co člověka uzdravuje, osvěžuje, když pocítíte zmlazující, osvěžující, uzdravující sílu těchto myšlenek – pak jste pocítili třetí část Kristova impulsu těchto myšlenek. Neboť o tohle usiluje lidstvo novou moudrostí, novým duchem: z ducha samotného nalézt možnost překonání sobectví, možnost překonání klamu; sobectví láskou, životního klamu pravdou, nemoci zdravými myšlenkami, jež nás uvádějí bezprostředně do souladu s harmoniemi vesmíru, protože z harmonií vesmíru pocházejí.

Ne všeho, co zde bylo řečeno, lze už dnes dosáhnout, neboť člověk s sebou nosí staré dědictví. A je jen nerozumné, když například takové zákulisní politiky jako Christian Science deformují myšlenku uzdravujícího ducha v její karikaturu. Ale i když tato myšlenka nemůže být dnes ještě kvůli starému dědictví natolik silná, aby člověk dosáhl toho, čeho by jejím prostřednictvím rád dosáhl, čeho by *sobecky* rád dosáhl, je to myšlenka uzdravující. Jenže v těchto věcech se stále myslí nesmyslně. Někdo, kdo tomu rozumí, vám může říci, že vás uzdraví jisté myšlenky – a vy budete přesto v určité chvíli postiženi tou či onou nemocí. Inu, to, že dnes ještě nemůžeme uzdravit ze všech nemocí pouhým vlivem myšlenek, to je staré dědictví. Ale dokážete říci, jakou nemoc byste dostali, kdybyste tyto myšlenky neměli? Dokážete říci, že by váš život ubíhal ve stejném zdraví, kdybyste neměli tyto myšlenky? Dokážete říci u člověka, který se obrátil k anthroposoficky orientované duchovní vědě a dožil se pětáctiřiceti let: nuže, zemřel v pětáctiřiceti letech – kdybyste nemohli podat důkaz, že bez těchto myšlenek by zemřel ve dvaáctiřiceti, ve čtyřiceti letech? Člověk myslí vždy ze špatné strany, když k těmto myšlenkám přistupuje takovýmto způsobem. Vzhlíží k tomu, co mu nemůže být na základě jeho karmy dáno, a nedívá se na to, co mu na základě jeho karmy je dáváno. Ale když se přese všechno, co se ve vnějším fyzickém světě staví na odpor, budete dívat silou vnitřní důvěry, kterou získáte prostřednictvím intimnějšího poznání myšlenek duchovní vědy, pak pocítíte také

ono uzdravující, uzdravující až do fyzického těla, osvěžující, zmlazující jako třetí prvek, jako prvek, který přináší do lidské duše Kristus jako Spasitel se svými stále trvajících zjeveními.

Chtěli jsme se, milí přátelé, ponořit do myšlenky Vánoc, která tak úzce souvisí s mysteriem narození člověka. To, co je nám dnes z ducha zjevováno jako pokračování myšlenky Vánoc, jsme si několika črtami chtěli uvést před svou duší. Můžeme cítit, že nás to posiluje, že nás to nese v životě. Můžeme cítit, že nás to staví do impulsů světového vývoje, ať už přijde cokoli, takže se můžeme cítit spojeni s těmito božskými impulsy světového vývoje, že jim můžeme rozumět, že z tohoto porozumění můžeme čerpat sílu pro svou vůli, že z tohoto porozumění můžeme čerpat světlo pro své představování. Člověk se vyvíjí; bylo by nesprávné tento vývoj popírat. Správné je jediné s tímto vývojem jít. – Kristus též pravil: „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“⁷ To není fráze, to je pravda. Kristus se zjevil nejen skrze evangelia; Kristus je s námi a zjevuje se ustavičně. Mějme uši a poslouchejme, co v nových časech vždy nově zjevuje. Oslabit nás může, nebudeme-li mít víru v tuto nová zjevení; posílí nás však, budeme-li tuto víru mít.

Posílí nás, budeme-li mít víru v tuto nová zjevení, i kdyby zaznívala ze zdánlivě tomu protičících bolestí a z neštěstí života. Svou vlastní duší procházíme opakovanými pozemskými životy, v nichž se naplňuje náš osud. K této myšlence, která dává pocítit ducha za vnějším fyzickým životem, dospějeme jen tehdy, když budeme v pravém křesťanském smyslu přijímat pokračující zjevení. Křesťan, pravý křesťan by se ve smyslu naší doby, má-li před sebou světla vánočního stromku, měl začít věnovat posilujícím myšlenkám, kterých se mu dnes z nových světových zjevení může dostávat pro posílení jeho vůle, pro projasnění jeho představ. A měl by se pociťovat tak, aby silou a světlem této myšlenky se mohl v křesťanském roce přiblížit ke druhé myšlence, k myšlence, která upomíná na mysterium smrti: k myšlence Velikonoc, jež před naší duší staví jako cosi duchovního konečný zážitek lidského pozemského bytí. Krista budeme pociťovat víc a víc, dokážeme-li své vlastní bytí uvést do správného poměru k jeho bytí. Středověký rosikrucian, jenž navazoval na křesťanství, říkal: Ex Deo nascimur, In Christo morimur, Per Spiritum Sanctum reviviscimus. – Z božství jsme zrozeni, díváme-li se na sebe jako na lidi

zde na tomto globu. V Kristu umíráme. V Duchu svatém budeme opět vzkříšeni. – To se však vztahuje k našemu životu, k našemu lidskému životu. Pohlédneme-li od našeho života k životu Krista, budeme mít to, co se v našem životě ukazuje jako zrcadlový obraz: z božství jsme zrozeni, v Kristu umíráme, Duchem svatým budeme opět vzkříšeni. – Jako pravdu Krista žijícího mezi námi jako náš první bratr to můžeme vyslovit tak, že to budeme pociťovat jako pravdu Krista vyznačující z něj a zrcadlenou do naší lidské bytosti: z ducha byl zrozen – jak to stojí v Lukášově evangeliu, znázorněno symbolem sestupující holubice⁸ –, z ducha byl zrozen, v lidském těle zemřel, v božství bude opět vzkříšen.

Pravdy, jež jsou věčné, budeme vidět správně jenom tehdy, budeme-li je vidět v jejich současném zrcadlení, nejen zabsolutněné, abstrahované v nějaké formě. A budeme-li se cítit jako lidé nejen v abstraktním smyslu, ale jako lidé náležitě stojící v době, v níž je naší povinností na základě této doby jednat a myslet, pak se budeme snažit Krista, který je s námi po všechny dny až do skonání tohoto věku, vnímat v jeho současné řeči, jak nám skrze myšlenku Vánoc dává poučení, osvětlení, jak nás myšlenkou Vánoc prostupuje silou. Pak budeme chtít Krista přijmout v jeho nové řeči, neboť Kristus se nám musí stát spřízněným. Pak můžeme na zemském globu i po smrti sami naplňovat pravý úkol Krista. Člověk každé epochy musí svým způsobem přijmout Krista. To lidé pociťovali, když správně pohlíželi na oba velké duchovní pilíře, na myšlenku Vánoc a myšlenku Velikonoc. Hlubokomyslný německý mystik Angelus Silesius, „slezský anděl“, tak s pohledem na myšlenku Vánoc pravil:

*Byť Kristus tisíckrát by v Betlémě byl zrozen,
když v tobě nepovstal – jak chceš být osvobozen?*⁹

A s pohledem na myšlenku Velikonoc:

*Ne, od zla nespasí tě na Golgotě kříž,
když ve svém nitru sám ješ znovu nevztýčíš.*

Vskutku, Kristus musí žít v nás, protože nejsme lidmi v absolutním smyslu, nýbrž lidmi určité doby. Kristus v nás musí být zrozen tak, jak zní jeho slova naším věkem. Musíme se pokusit zrodit Krista sami v sobě, k naší posile, k našemu osvětlení, tak jak s námi nyní zůstal, jak chce zůstat

s lidmi po všechny dny až do skonání tohoto věku, jak chce být nyní zrozen v naší duši. Když se tedy pokusíme prožít v tento den zrození Krista v naší vlastní duši, jak v této době prosvětluje a posiluje naši duši jako věčné světlo a věčná síla, pak správně pohlížíme na historické zrození Krista v Betlémě a na obraz tohoto zrození v naší vlastní duši.

*Byť Kristus tisíckrát by v Betlémě byl zrozen,
když v tobě nepovstal – jak chceš být osvobozen?*

Tak jak nám dnes vkládá do duše, abychom pohlíželi na jeho zrození, na jeho zrození v lidském žití, jeho zrození v naší vlastní duši, tak se vpravdě noříme do myšlenky Vánoc. A pak pohlížíme na Svatou noc, jejíž počátek bychom měli cítit jako novou posilu a osvětlení lidí vzhledem k mnohemu zlu a bolesti, které jimi v současnosti otřásají a ještě otřásat budou.

„Moje království,“ praví Kristus, „není z tohoto světa.“¹⁰ To jsou slova, která nás vybízejí, abychom – pohlížíme-li správně na jeho zrození – našli ve své vlastní duši cestu do onoho království, kde On je, aby nás posílil, kde On je, aby nás osvětil, chce-li zavládnout temnota a bezmoc, z impulsů, jež přicházejí ze světa, o kterém On sám pravil, o kterém chce navždy přinášet zvěst jeho zjevení ve Svaté noci: „Moje království není z tohoto světa.“ On však toto království přinesl do tohoto světa, tak abychom v tomto království mohli vždy, ve všech životních situacích nalézat sílu, útěchu, důvěru a naději, jen když k Němu chceme přijít a vzít si k srdci Jeho slova, taková slova jako „nebudete-li jako děti, nevejdete do království nebeského.“

* * *

Poznámky:

1) „triviální“ ve smyslu „základní“ – pozn. překl. «» 2) předneseno 22. prosince 1918 – pozn. vyd. FABULA «» 3) Mt 18,3 «» 4) „v Bohu se rodíme“ – pozn. překl. «» 5) hřmotně, hlučně – pozn. překl. «» 6) pretence = požadavek – pozn. překl. «» 7) Mt 28,20 «» 8) Lk 3,22 «» 9) překlad průpovědí Angela Silesia: Milan M. Horák «» 10) Jn 18,36 «» Předneseno v Basileji 22. prosince 1918 (GA 187) «» Přeložil Radomil Hradil.

Poseřství Vánoć

Předmluva

Pavel Křiřřan

25.12.

k obnovenému vydání r. 1998

Těchto dvanáct vánočních promluv vzniklo v roce 1983. Byly tehdy rozmnořeny pro malý kroužek lidí, z nichž většina se po válce účastnila náboženského života v pražské Obci křesťanů; ale Obec křesťanů byla v roce 1951 zakázána, a tím tito lidé byli vytrženi z dosavadního náboženského prostředí. „Poseřství Vánoć“ v nich jednak chtělo oživit vzpomínku na ztracené duchovní společenství, jednak pokud možno přispět k intenzivnímu prožitku vánoční doby.

V tomto druhém smyslu snad nebude zbytečné, když nyní, po 15 letech, vyjde „Poseřství“ tiskem, třebaže Obec křesťanů už od r. 1990 může zase veřejně působit. –

Připojím ještě poznámku, která v původní verzi byla uvedena na závěr: Že všechno, co v těchto úvahách poukazuje na sepětí člověka s vyšším světem a mohlo by proto být pro čtenáře podnětem a přínosem, vyplynulo z obsahu životního díla Rudolfa Steinera (1861-1925). A že autor by se neodvažoval vložit tyto proslovy do rukou čtenářů, kdyby neměl naději, že tyto prvky v nich převažují nad tím, co vyplynulo z jeho osobní nedokonalosti.

V červenci 1998

Pavel Křiřřan

JAN 21, 15 – 25

A když bylo po hodě, řekl Ježíš Šimonovi Petrovi: Šimone synu Jonášův, miluješ mne více než tyto zde? Řekl jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Praví jemu: Pasiž beránky mé.

Řekl jemu opět podruhé: Šimone Jonášův, miluješ mne? Řekl jemu: Ovšem, Pane, ty víš že tě miluji. Praví jemu: Pasiž ovce mé.

Řekl jemu potřetí: Šimone Jonášův, miluješ mne? I zarmoutil se Petr, protože jemu řekl potřetí: Miluješ mne? A odpověděl mu: Pane, ty poznáváš všechno, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu Ježíš: Pasiž ovce mé.

Amen, amen pravím tobě: Když jsi byl mladší, bral sis pás a chodil jsi, kam jsi chtěl; ale až zestárneš, roztáhneš ruce své a jiný tě opáže a povede, kam bys ty nechtěl. To pak pověděl, aby mu naznačil, jakou smrti jednou zjeví působnost Boží. Když to pověděl, řekl mu: Pojď za mnou.

Když se Petr obrátil, vidí učedníka, kterého Ježíš miloval, že jde za ním, toho, který spočíval při večeři na prsou jeho a pravil: Pane, kdo je ten, který tě zradí? Když jej tedy Petr spatřil, praví Ježíšovi: Pane, a co ten zde? Praví mu Ježíš: Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, proč by tobě to mělo být na obtíž? Ty pojď za mnou. Tehdy vyšla pověst mezi bratří, že onen učedník nezemře. Avšak Ježíš mu neřekl, že nezemře, ale: Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, proč by tobě to mělo být na obtíž?

To je učedník, který vydává svědectví o těchto věcech a napsal toto, a víme, že svědectví jeho je ze světa pravdy.

Jest pak i mnoho jiných věcí, které činil Ježíš; kdyby měly být všechny sepsány, každá zvlášť, mám za to, že by celý svět nemohl pojmuti všechny knihy, které by byly napsány.

Co jsou to Vánoce? Člověk 20. století klopí oči, rozpačitě se usmívá a pak snad váhavě odpoví: „Vánoce – to jsou přece nejkrásnější svátky v roce – svátky lásky – zářící oči dětí – rodina – poezie vánočních stromků – vzpomínky na zvuk rolníček na zasněžených cestách...“ Jenže to jsou prázdná slova, polouschlé slupky bez plodů, poslední pozůstatky zděděných, rozmělněných, neujasněných a pro dnešního člověka falešných pocitů. Bylo by mnohem poctivější, kdyby odpověděl: „Nevím, co jsou Vánoce. Nevím, co bych měl při nich slavit.“ Tak, jak je dnes lidé slaví, jsou Vánoce dokladem bezobsažnosti jejich vnitřního vztahu k světu. „Šťastné a veselé svátky,“ přejí jeden druhému, ale nevědí, o čem mluví. Neuvědomují si, že být šťastný nebo veselý nemůže být smyslem ani obsahem sváteční doby, leda důsledkem něčeho, co člověk v takové sváteční době prožil.

A přece, navzdory lidské bezradnosti, jsou Vánoce našťestí reálnou kosmickou událostí, ať lidé o nich něco vědí nebo ne. Každý rok znamenají Vánoce, i když se to tak mnohému modernímu člověku bude zdát absurdní, vždy nový příchod Kristův do pozemského světa. Jednou, jedinkrát v rytmu roku se na dvanáct dní otevírá brána nadsmyslové jsoucnosti a nebeské síly vtrhují mocným světelným proudem dolů do oblasti země. Spolu s nimi, jednou, jedinkrát za rok přichází Kristus až do bezprostřední blízkosti člověka. Na břehu nadsmyslů, na pomezí duševního a smyslového bytí, se zjevuje duševnímu zraku lidstva, jakoby v lehké jitrní mlze. Je jitro, začátek nového dne. Právě protože přichází Kristus, mohou se rozplynout stíny noci, může nastat den našich duší. Můžeme začít psát čistý, nový, dosud nepopsaný list života.

Naše duše tedy stojí tváří v tvář Zmrtvýchvstalému. To je kosmická realita Vánoć. Ale co o ní můžeme vědět my, pozemští lidé, žijící v prostoru a v čase? Jistě, člověk může nedbat vánoční blízkosti Kristovy, závrtné blízkosti andělských kůrů. Pak sice Vánoce zůstanou reálnou událostí, ale ne pro něho. On sám nevejde do vánočního světla. Ale i on má možnost procitnout pro vánoč-

ní dění, uvědomit si, co se děje. O Vánocích k tomu stačí docela málo. Stačí neklást vánočnímu zážitku umělé překážky. Zapomenout na vlastní starosti a na zevní svět, zaposlouchat se do duše a otevřít se tomu, co k ní proudí z jejího duchového okolí. Zkusíme-li to, zjistíme, že nám bude, jako by k nám odevšad proudila láska. Ryzí láska! Ano, to je každoroční vánoční skutečnost, i když svět, plný hlomozu a křiku, nezaposlouchaný do nitra, neslyší jemný ševl lásky, doléhající k duši. Ale tento ševl je teprve začátek, první vzdálené tušení. Tato láska totiž odněkud vyvěrá, má někde původ, proudí k nám z určitého zdroje. Nevyzařuje z neurčita, ale z centra, z neviditelné, ale nadmyslově přítomné bytosti, jejíž blízkost můžeme cítit, ale o níž tušíme, že je na nekonečně vyšší úrovni než my sami. Touto bytostí, která se pojednou octla v naší blízkosti, je Kristus.

Stojí před námi, zosobnění milující dobroti-vosti Boží. Není člověka, který by nemohl dospět k přesvědčení, že se o Vánocích setkal se Zmrtvýchvstalým, ať v tiché samotě, nebo při zbožném zpěvu koled, nebo tím spíše u oltáře, na němž se obětuje před tváří Kristovou.

Zmrtvýchvstalý stojí před námi. Ale můžeme pokročit ještě dále, můžeme vytušit, jaký je vlastně smysl tohoto setkání. Pokusme se jej naznačit tím, že si představíme rozmluvu, k níž by mohlo dojít právě nyní mezi Kristem a člověkem.

Kristus na nás hledí láskyplným pohledem a jeho láska se rozeznívá v slova: „Vidíš mou éterně zářící bytost? Je utkána z duchového světla, z hvězdných paprsků celého vesmíru. Ale dívej se lépe, abys mohl rozeznat ještě něco jiného: krvavé skvrny ran na mých rukou a nohou, i místo, kde můj bok byl protknut kopím. Do těchto míst se neslává hvězdné světlo, ale bolest vesmíru nad poblouzeními lidí. Tuto bolest nesu v sobě a ponesu ji navěky, protože už se nevzdám ze světa vin a poblouzení, dokud nevrátím lidem světelné dálky nebes, které kdysi opustili. Má láska je sice silnější než tato bolest, protože je i silnější než smrt. Ale bez bolesti by to nebyla skutečná láska. Chceš mít účast na mé neustávající oběti pro lidstvo, i kdyby to pro tebe bylo sebebolestnější? Chceš v myšlence na mne sloužit nezištně všem, kdo jsou v životě kolem tebe, tak jako pastýř pečuje o obživu svého stáda? Chceš nasadit své síly všude tam, kde to vývoj světa nejbolavěji potřebuje? Chceš mne následovat na cestě oběti,

nyní i v budoucnu? Jestliže ano, máš právo vejít se mnou i do vánoční radosti nad spojením nebes a země a vmísit svůj hlas do jásavého, láskou rozezvučeného obětního zpěvu všech nebeských kůrů. Rozvaž, co jsi slyšel, a pak odpověz: Miluješ mne?“

Co odpovíme? Jestliže cítíme vážnost otázky, která k nám neslyšitelně doléhá, víme také, že takoví, jací jsme ve všedním životě, ani bychom na ni nemohli odpovědět „ano“. Nemůžeme milovat toho, kdo nás tímto způsobem oslovuje, nenajdeme-li sami v sobě něco, co by s ním bylo spřízněno. Ale je potom vůbec možné, abychom odpověděli poctivě a pravdivě „ano“? Chováme ve vlastní duši něco, co by bylo stejné podstaty s Kristem? Začínáme tušit, že k celému tomu vánočnímu dění musí přibýt ještě jakoby nový motiv, další událost. Velká kosmická událost vánočního příchodu Kristova musí být doplněna událostí mikrokosmickou, proměnou v lidské duši, rozzářením čehosi hluboko v ní, co je spřízněno s Kristem, co pochází z téhož světa jako on. Uprostřed kosmického vánočního dění se začíná vynořovat nový, tichý vánoční obraz: zrození božského dítěte v nitru člověka. Tato vnitřní událost může sice nastat kdykoli během roku, otevře-li se člověk dotyku ducha, ale nikdy pro to nejsou okolnosti tak příznivé jako nyní, pod otevřenými nebesy kosmických Vánoc, pod křísícím dotykem otázky Zmrtvýchvstalého. V bázlivé radosti můžeme pocítit skryté, sotva znatelné procitání svého vyššího, pravého já, toho v nás, co je jiskrou z prvotního plamene božské tvůrčí lásky, uvědomit si první záchvěvy rodícího se nebeského dítěte v nás. A vlastně je tomu tak, že ne my, ale teprve tento rodící se obraz Kristův v nás může pronést pravdivě a s vědomím celého dosahu té odpovědi své „ano“ láskyplnému hlasu Kristovu, doléhajícímu k nám z pomezí božského světa. Nesčetné oči plné očekávání hledí v této chvíli z otevřených vánočních nebes na dítě, jež v nás chce procitnout k životu. Najdeme sílu, abychom se přiznali k zjevení onoho sotva probleskujícího nebeského světla v sobě? Dáme zaznít z hlubiny srdce odpovědi na otázku Zmrtvýchvstalého?

Dokážeme-li říci: „Ano, pane, ty víš, že tě miluji“, – můžeme vejít do světelného světa vánoční radosti, do čarovné země, kde přítomnost se na dvanáct dní mění v posvátnou zvěst o duchem zjasněné budoucnosti, kde časností proniká hud-

ba věčnosti, kde přízraky lidských vin se rozplývají ve světle nejvyššího odpuštění.

Ano, protože jsme obetkáni tajemstvím Vánoc, můžeme prožívat jistotu, že narození Kristovo se týká i nás a že i my smíme mít účast v radosti andělů. Smíme volat s vděčností a nadějí: „Nám, nám narodil se!“ Smíme se ujišťovat stále znova, stále nově užaslí: Ano, nebe je nám blízké, jeho jas je všude kolem naší duše a jeho hlas jí prochvívá. A smíme opakovat znova a znova, s každým tepem svého srdce: „Ano, pane, ty víš, že tě miluji!“

26.12.

Takoví, jací jsme, nedovedeme si představit jiné podmínky života, než jaké známe na této Zemi. Skutečný obraz života na jiných hvězdách si nedovedeme vykreslit. Vidíme třpyt nesčetných světél na noční obloze, můžeme sledovat jejich pohyb, ale přenést se v duchu až do nitra jejich světelných světů je nad naše lidské schopnosti, i když si o tom pozemský rozum, jak víme, rád sprádá své teorie. Můžeme sledovat, jak po obloze stoupá slunce, můžeme cítit hřejivý dotyk jeho paprsků, ale vybavit si, vykouzlit si v představách, jaké by to bylo přímo tam, na slunci, a představit si to oslnivé vlnobití světla, ten stravující žár, na to naše obrazotvornost nestačí.

Tím méně si ovšem můžeme představit bezprostřední skutečnost Boží lásky. Žár toho slunečného oceánu převyšuje nekonečně všechny lidské představy. A přece: jakkoli jsme vzdáleni od jejího všeobjímajícího středu, můžeme cítit její milostiplnou přítomnost, a nejen to: jako můžeme sledovat stoupání slunce po obloze, můžeme sledovat i něco, co bychom mohli nazvat pohybem Boží lásky, můžeme sledovat její proměny a růst, neboť zjevením tohoto podivuhodného vývoje jsou velké mezníky našich vlastních, lidských dějin.

První zjevení, jakoby první pro nás vůbec postižitelnou podobu Boží lásky si můžeme uvědomit v nejdlehlší minulosti, na samém počátku toho, čemu říkáme čas. Tehdy se božský prazáklad světů vzdal části sebe sama, své podstaty, a stvořil z ní podobu nebes a země, přírodních říší i člověka. Nikdo z nás by tu nebyl, kdyby Bůh se nebyl vzdal něčeho ze své vlastní jsoucnosti. Jako z nezměrné dálky nám tato oběť z prvopočátku prozrazuje, že dříve, než tu bylo cokoli jiného,

už tu musel být slunečný oceán lásky. Z hlediska nejvyšší lásky samé byl posvátný obřad stvoření už jakoby její první proměnou. Mohli bychom ji přirovnat k puknutí semínka, když rostlina začíná klíčit. Zrno se musí obětovat, má-li vzniknout klas.

Minuly věky. Člověk se vzdal blízkosti Stvořitelovy, zapomněl na nebeskou vlast. Zatímco sestupuje stále nevidoměji, stále hlouběji do roklin smyslového bytí, Bůh jej nepřestává láskyplně sledovat. Znova a znova opouští nejvyšší sféry věčnosti, aby se přiblížil k lidem, ozářil jejich pozemskou cestu, uchránil je zkázy. Tak se zjevuje prostřednictvím těch nejzralejších z lidí a vždy znova usměrňuje kroky národů. Vzpomeňme na Noéma, na Abraháma nebo na zjevení na hoře Sinai. Lidstvo sice opustilo Boha, ale Bůh, který mu už předtím předal část sama sebe, je neopustil. Sklání se opět a opět k těm, kteří se od něho vzdalují. To je další, nový, ale stejně tajemně-nepochopitelný projev prapůvodní lásky. Mohli bychom jej přirovnat k růstu rostliny, která vyhání list za listem, zas a znova.

Ale ve vývoji rostliny nastává okamžik, kdy rašení listů ustane a místo toho se náhle rozevře květ. Pro Boží lásku je takovouto proměnou okamžik, kdy Bůh se vzdává své kosmické všemohoucnosti, přijímá omezenost lidského těla, dává se přibít na kříž, sestupuje až do údolí nejzazší bezmoci, do propasti smrti. Teprve v této chvíli Boží láska projevila svou podstatu přímo ve světě smyslů. Teprve nyní i odcizené lidstvo mohlo náhle pochopit, že kdysi vzešlo z nezměrné lásky a že Bůh a obětující láska jsou jedno a totéž. Právě zde, v temné říši smrti, rozkvetla Boží láska v nikdy předtím nevídaný zářivý květ.

A pak nadešlo zmrtvýchvstání: Bůh přemohl moc smrti, aby mohl navždy zůstat spojen s lidstvem přímo v jeho světě. A ve svém zmrtvýchvstání vzkřísil zároveň i původní nebeskou podobu člověka, obraz Boží, aby člověk jej mohl začít znova tušit, otevřít se mu a přijmout jej do svého nitra jako nový základ svého života. Kristus snesl obraz Boží, světlo nejvyššího lidského já, z nebes na zem a člověk jej může, ale nemusí přijmout; neboť Kristus sice přebývá navždy s lidstvem, ale ne už jako všemohoucí Pán světů, ale jako tichý, pomáhající a důvěřující přítel. Nepřišel, aby člověka přetvořil proti jeho vůli a bez jeho přičinění. Je zde, s celým bohatstvím božského světa, ale

čeká a bude navždy čekat, zdali se člověk sám, ze svobodné vůle, přizná k původnímu nebeskému pravzoru své bytosti, tak, jak byl Kristem zjeven. Čeká s neotřesitelnou vírou, že člověk jednoho dne zvolá sám v sobě, z radostně překypujícího srdce: „Ano, miluji toho, z něhož jsem vzešel a do jehož slunečného oceánu lásky jednou opět vejdu jako jeho pokorná součást – ale ne, protože musím, nýbrž proto, že po tom toužím, protože si to tak žádá moje láska.“ Toto důvěryplné očekávání Boží, tato tiše pozemským světem znějící otázka: „Miluješ mne?“ – to je v dějinách Země poslední a nejvyšší stupeň zjevující se Boží lásky: láska darující se člověku, důvěřující, ale nezasahující do lidské svobody. To je Boží láska, dozrála v plod, jehož semínko může zazářit v každé lidské duši, která se s láskou otevře, aby je přijala.

Budeme i my tou dobrou zemí, která je přijme, která je bude opatrovat a dá mu vyrůst a přinést užitek? Najdeme i my odvahu, abychom řekli: „Ano, pane, ty víš, že tě miluji“?

27.12.

Čím je člověk v nekonečných dálkách vesmíru? Čím jsou nekonečné dálky vesmíru pro člověka? Když přemítáme o hvězdné obloze, může se stát, že si budeme připadat jako bezvýznamné, ztracené zrnko prachu. Komu by mohlo záležet na takovém ztraceném zrnku? „Věčné mlčení těch nekonečných prostor mne děsí,“ napsal významný filozof novověku.

Jak jinak prožívali vesmír lidé v dávných dobách! Ten, kdo by poznal podstatu hvězdných světů, tak věřili, ten si začne uvědomovat, že vesmír je prostoupen hudbou, „harmonii sfér“, jejíž krása překonává všechny, i ty nejvyšší představy o kráse pozemské hudby. A člověk sám není jen ztraceným zrnkem prachu, ale tónem v této harmonii...

Ale ten, tak dodávali, kdo by pronikl ještě hlouběji do podstaty hvězdného života, dojde k něčemu jinému, ještě vyššímu, než k zážitku harmonie sfér. Vesmírná hudba mu začne něco sdělovat, prozrazovat, začne něco vyjadřovat, její znění se stane jakoby mluvou, slovem, zvěstujícím nejhlubší smysl bytí. A Bůh sám je ten, kdo vyslovuje toto slovo do všech stran vesmíru. Tím, že je vyslovuje, dává vznikat bytostem, od nejvyšších k nejnižším. Každá je hláskou Božího slova.

Do každé Bůh svým slovem vdechl i její poslání v celku světa. Ti, kdo byli schopni postihovat tajemnou mluvu Boží, skrytou v harmonii sfér, začínali proto v naslouchání chápat souvislosti mezi bytostmi i mezi světy, souhru viditelného a neviditelného, objevovali milostiplné působení prozřetelnosti i ve věčných, neúprosných zákonech existence. Ale i tito vnitřně nejzralejší, nejpokročilejší věděli, že mohou nakonec vnímat všeobšáhlé slovo Boží jenom zčásti, že jeho souhrnný, nejhlubší smysl uniká jejich porozumění. Bůh je příliš daleko od světa lidí. Ani oni nepostihovali tajemné duchové pouto, spojující všechno stvoření.

Když se o Velkém pátku zatměla obloha, stál učedník, kterého Ježíš miloval, pod křížem. Jen on, jediný z učedníků, cítil, že to, co se tu odehrálo, nebylo selhání, ani nepředvídané neštěstí, ale božská nutnost, nejvyšší naplnění. Ale naplnění čeho? Nezměrná bolest, kterou prožíval, mu pozvolna otvírala duchové oko pro neznámé souvislosti. Bezvládné tělo na kříži začalo pro něho po jednou zářit. A když hleděl do jeho záře, pochopil, že právě zde, na Golgotě, vplynulo do světa neslýchané nové zjevení Boží. Co se zde projevovalo až do světa smyslů, bylo samo božské srdce všehomíra. Rouška, halící nejsvětější svatyni božského světa, se rozhrnula, a za ní se objevila sama podstata božského prazákladu světů: obětní láska, tajemství samozřejmého a úplného sebeobětování. Tato podstata se zde projevila tak, že i nejprostší lidské srdce ji bude moci pochopit. Ale zároveň tak, že otvírala vidoucímu duchovému pohledu perspektivy, o jakých se lidstvu nikdy ani nesnilo. Hlubiny prapůvodu všeho bytí se vynořovaly před duší učedníka, kterého Pán miloval. Tajemství Božího slova, od nepaměti nepostižitelné, se začalo odkrývat jeho pohledu. Pochopil, že i Boží slovo je výrazem nejhlubší obětní lásky, že je předáváním Boží podstaty rodícím se bytostem. Tak Bůh v prapočátku vyslovil svou *darující lásku* do rodícího se světa a tímto vyslovením povstaly první, zářivé okruhy andělských zástupů. Tím, že Bůh do nich „veslovil“ svou podstatu, daroval jim základ existence. Ale jeho slovo v nich nepřestává znít. Zní všemi bytostmi a šíří se jimi do nových a nových okruhů. Z obětního zpěvu nejvyšších nebeských hierarchií vznikají další bytosti, a i v nich zní dále darující mluva prazákladu světů, takže i ony mohou darovat svým zjevujícím zpěvem existen-

ci dalším bytostem. Ale zpěv lásky proudí nejen z božského středu světů do vzdalujících se okruhů, nese se i nazpět, z šířících se dalek zpátky k prapůvodu; tentokrát ale jako zpěv odevzdané *vděčnosti* za dar existence, jako touha vplynout nazpět do náruče, z níž všechno vzešlo. Zjevující chorál tvůrčího sebeobětování a láskyplný zpěv vděčného odevzdání – to je proudící a prolínající se obsah harmonie sfér.

I člověk kdysi procitl k životu jako hláska Božího slova, burácejícího všemi nebesy. Byl zprvu sám dechnutím Božího dechu, jedním z tónů všepronikající kosmické symfonie. I on přijímal své bytí jako zjevení lásky Boží. I z jeho bytosti proudila láska, z níž vzešel, zpátky jako pokorná, žasnoucí, vděčná touha být součástí toho všudypřítomného chorálu.

Tak tomu bylo do chvíle, kdy do vesmírné harmonie zazněla podivná, předtím neslyšená disonance. Člověk, svedený Pokušitelem, vztáhl ruku po ovoci svébytnosti. Uzavřel své nitro před tisícihlasým souzvukem slova, jenž ho prostupoval. Tak pro něho pohaslo vědomí o nebeských zástupcích, přestal vnímat jejich životodárný zpěv a stnul tváří v tvář smyslovému světu. A vesmír pro lidstvo oněměl – s výjimkou těch několika málo vyvolených, kteří i nyní ještě byli schopni se pohroužit do harmonie nebes. A kdesi v polovědomých hlubinách lidské duše se uhnízдила hrůza z dalek Bohem opuštěných, do nichž hleděla. „Věčné mlčení těch nekonečných prostor mne děsí.“

Současné však prochvěla hrůza i nebesy, neboť i pro ně cosi umlklo: v souzvuku milující vděčnosti, stoupajícím k Stvořiteli, přestal znít hlas člověka. Člověk pro vyšší svět oněměl. Mezi nebesy a zemí se rozevřela propast zlověstného mlčení, ticho beznadějného odcizení. Představa, že člověk je ještě tónem vesmírné harmonie, začala být klamná.

Minuly věky. V temnotě Velkého pátku stál pod křížem učedník, kterého Ježíš miloval. Hleděl na tajemně se rozzařující tělo na kříži a do jeho duše se vlévala neskonalá naděje. Tato naděje mu vnukala jistotu, že božské tvůrčí slovo, z něhož se člověk vymkl, plnost obětního hymnu všech nebeských hierarchií, vešlo navždy do lidského světa. A když pak Kristus po třech dnech vstal z mrtvých, věděl učedník, jenž s ním byl svou duší nejtěsněji spjat, že harmonie všech nebeských tvůrčích sil začala opět znít a hřímat a bouřit ko-

lem člověka. Obětní láska Boží pronikla až do světa smyslů, aby v něm začala nově působit. Přijme ji lidstvo?

Ode dne, kdy se Boží láska stala viditelnou na Golgotě, má člověk možnost se znova zapojit do kosmického kolozpěvu oběti. Záleží na něm, zdali otevře své srdce tomu, co se mu zjevuje, zdali jiskra té posvátné lásky, která sestoupila až k lidem, přeskočí i do jeho nitra. Proto také božské tvůrčí slovo, které se od zmrtvýchvstání mocně rozeznělo v okruhu země, doléhá k vnitřnímu sluchu člověka nejprve jako sotva postižitelná otázka: „Miluješ mne?“ Ale když člověk pronese stejně tiché „ano“, je to událost, zasahující až do nejzazších nebeských dalek. Neboť člověk se tím znovu včleňuje do obětního zpěvu bez mezí a času, do hymnu lásky a vděčnosti, proudícího od božského prázákladu všemi nebesy až k člověku a od člověka všemi nebesy až k Bohu. Pro sluch andělů se v té chvíli začíná oněmělé lidské já opět rozeznávat.

Od příchodu Kristova na zem už nebesa nemlčí, protože hudba nebes se rozezvučela přímo nad námi, i když snad lidstvo jako celek o tom neví. A člověk může od příchodu Kristova opět oslovovat Boha, být slyšen ve vyšším světě. Dialogem lásky mezi Kristem a člověkem začíná zevně neviditelná proměna lidstva v nebeskou hierarchii, v právoplatného účastníka harmonie sfér. Božské slovo probouzí k životu nebeský hlas lidské duše, duše lidstva.

28.12.

Dlouhé věky zrála láska Boží, než dozrála v tajemství Golgoty, v kosmický rituál smrti a zmrtvýchvstání, v trvalé pohřžení božské bytosti Kristovy do proudu pozemského života. Celý další vývoj lidstva by měl být ozvěnou, ohlasem tohoto zraní, toho láskyplného, po celé věky uskutečňovaného Božího gesta, měl by být postupným, tisíciletí trvajícím zráním lásky člověka k Bohu, k zářícímu, milostiplnému, darujícímu já Kristovu, centru všehomíra.

Ale jak může naše láska zrát? – Představme si učedníky. Od prvního setkání se svým mistrem znali jediné štěstí: být pospolu s ním, cítit, že jeho nepojatelná, ale nadlidsky vznešená bytost je jim oporou. Byla to láska? Vlastně teprve předzvěst lásky. Stále častěji přicházely chvíle, kdy cítili, že svému mistru nerozumějí. A když byl odsou-

zen a nesl svůj kříž na Golgotu, ztratili poslední vnitřní oporu a opustili ho. Neměli už sílu, aby byli svědky této události. Jejich láska dosud nedozrála.

Něco vzdáleně obdobného známe přece i z vlastního života. „Měli jsme někoho rádi,“ říkáváme, „ale pak nás zklamal.“ Skoro vždycky by v takovém případě bylo přiměřenější, kdybychom řekli: „Měli jsme rádi svou představu o tomto člověku, ale nevěděli jsme, jaký doopravdy je, a když skutečnost se rozešla s naší představou, ulekli jsme se, odvrátili jsme se od něho.“ Naše láska byla ve skutečnosti příliš slabá. Ve chvíli zkoušky selhala.

Tak si také učedníci nedovedli připustit, že by nadpozemská vůle jejich mistra mohla směřovat k potupě, posměchu, utrpení a smrti. Ale sledujme, jak s nimi bylo dále. I když se na Velký pátek rozprchli, nepřestali toužit po blízkosti toho, jež ztratili. Třetího dne se jim Kristus zjevil novým způsobem, jako Zmrtvýchvstalý. Těžko domyslet, jaký to musil být pro ně zážitek: úžas i radost, výčitky svědomí i úsvit neznámých nadějí, zmateční i bázeň, aby ho opět neztratili. Jako v kouzelném snu přijímali z jeho úst nové a nové poznatky o tajemství spásy, o vině a odpuštění, o všepromikajícím tvůrčím slovu, které na kříži obnovilo ideální obraz člověka, jak tanul kdysi na mysli Bohu Stvořiteli a s ním spolutvořícím nebeským kůrům, o síle kosmické lásky, která sestoupila, aby ožila v lidech. Krok za krokem pronikali k pochopení všech událostí, jež spoluprožili s Ježíšem. I tehdy, když svého mistra právě neviděli, cítili, že žije a působí dále v jejich středu. Konečně prožili svatodušní událost, kdy jako proměnění, procitlí, jako nositelé dotud neznámého ohně vyšli, aby nesli do celého světa impuls obětí lásky. A tehdy, teprve nyní, po tom všem, na konci cesty, mohl se uskutečnit obraz rozhovoru, v němž se Zmrtvýchvstalý obrátil k Petrovi, k tomu, který v něm přece už kdysi, před ukřižováním, první rozpoznal Syna Božího, – a položil mu otázku: „Miluješ mne?“ Teprve nyní láska učedníků dozrála natolik, aby mohli pravdivě odpovědět. Nyní se mezi Zmrtvýchvstalým a učedníky mohl uskutečnit jakoby předobraz něčeho, co je cílem celého zemského vývoje: vztah samozřejmě, vnitřně zralé lásky mezi Bohem a člověkem.

Tak tomu bylo s učedníky. Ale co potom my, utopení ve starostech zevního života? Má vůbec

smysl, abychom přemítali o tom, zdali jsme schopni milovat Krista? Víme, co tím vyslovujeme? Známe toho, o němž uvažujeme? Není to zatím jenom představa, neověřený obraz, k němuž vzhlížíme?

Je jistě třeba, abychom cítili odstup mezi tím, co líčí evangelium, a našimi vlastními prožitky. Jsme mnohem vzdálenější od bytosti Kristovy, než byli učedníci. Ale to není důvod, abychom neusilovali trpělivě o stále větší zralost i ve svém vlastním vztahu ke Kristu. Nic nám nebrání vrstnat stále hlouběji do rozhovoru mezi Bohem a člověkem, mít postupně stále zřejmější účast v onom prorockém obrazu daleké budoucnosti, o němž nám zvěstuje evangelium. Osud naší lásky závisí pouze na nás samých.

Na jedno bychom ovšem neměli zapomínat: že zrání lásky vyžaduje stále obsáhlejší poznávání toho, koho milujeme. Často se stává, že se utíkáme ke Kristu právě proto, že svět nás zraňuje. Zklamali jsme se v lidech a obracíme se k němu, protože věříme, že on nás chápe, že u něho načerpáme útěchu a naději, že on nás nikdy nezklame. Ano, je tomu tak. Ale Kristus tu nikdy není pouze pro nás. Je to přívál lásky, linoucí se z centra nebes k celému lidstvu. A ve chvíli, kdy k němu pozvedneme srdce, naplněné láskou, spočine jeho pohled nejenom na nás, ale i na druhých lidech, jako by říkal: „Těm všem patřím, v nich všech se má probouzet a zjevovat obraz Boží, který jsem snesl z nebes na zem. S těmi všemi buď spjat i ty. Těm všem se i ty snaž pomáhat. Pasiž beránky mé.“ Je třeba vědět, že není možno milovat Krista v odloučení od lidí. I když se utíkáme před lidmi ke Kristu, on sám nás navrácí do jejich světa. –

Jako bychom fyzicky nemohli zůstat naživu, kdyby se v našem životě ustavičně nestřídaly doby vdechu a výdechu, tak ani náboženský život se nemůže skládat pouze z okamžiků vnitřního povznesení. I zde se musí uskutečňovat rytmus, připomínající vdechování a vydechování. Vdech: ve vnitřním soustředění se obracíme ke Kristu. Slyšíme jeho hlas: „Miluješ mne?“ A odpovídáme skromným vyznáním: „Ano, pane, ty víš, že tě miluji.“ Ale pak cítíme jeho pohled, obracející se jinam, dál, k celému lidstvu. Uvědomujeme si jeho lásku, proudící do všech stran. Začínáme vědět, tak jako on, jak duše lidstva je přikovávána stále tvrdšími řetězy k hmotnému světu, jak se marně snaží vyprostit, jak vztahuje prosebně ruce vzhůru, jak volá k vyššímu světu o pomoc, aby nezahy-

nula. Vedení jeho pohledem, připomínáme si, jak v každém z lidí žije bytost Bohem stvořená, zakletá hluboko do světa smyslů, a jak tato bytost – skryté, skutečné já člověka – nepřestává toužit po zapomenutém domově, jak lační, aby poznávala přítomnost nebes v pozemském světě, ale nikdo jí nepodává posilující pokrm takových poznatků. Žízni, aby mohla žít ve společenství lidí, spjatém vzájemnou láskou, ale nenachází takové společenství. Je bezmocná proti ubíjejícím útokům necitelné civilizace. Hyne v uvěznění, ať už v zajetí tisíce pozemských návyků, vštěpovaných jí od dětství, nebo v zajetí povahových vlastností vytvořených silami dědičnosti, nebo v zajetí hmotných starostí o živobytí. A Bohem stvořené já člověka marně lomcuje mřížemi vězení, marně se dožaduje svobody. Kdo by také slyšel jeho hlas?

Zmrtvýchvstalý se dívá na nás, a v jeho pohledu je skryta otázka: Kdo, kdo se ujme těchto bědných? A slyšíme ho, jak tiše promlouvá: „Cožkoli učiníte jednomu z nejmenších těchto, mně učiníte.“ Najdou se lidé, ochotní si připomenout při setkání s druhým člověkem existenci jeho Bohem stvořené bytosti a její vzdálenost od Boha, její bloudění a strádání? „Pasiž beránky mé.“ Ze světa hlubokého míru zní tento hlas, je provanut nekonečnou důvěrou a láskou. Nepřikazuje, jen ukazuje, kde čekají úkoly. Jdi, zkus pečovat o skrytý nebeský život v lidech uprostřed zpozemštělé kultury, která o něj dávno přestala pečovat. Pečuj o nebeský život v dětech, dospělých, nemocných, zestárlých, umírajících.

„Miluješ mne? Pasiž beránky mé.“ Vdech a výdech. Darování se Kristu a obětování se druhým v Kristu. Láska k Bohu – láska k člověku. Vánoční setkání se Zmrtvýchvstalým znamená posvěcení, proměnění a posílení naší bytosti nejenom pro nás, pro náš vlastní vývoj, ale pro cestu tam ven, do světa lidí. Přijímáme sílu jeho lásky, ale ta se v nás chce sama měnit ve vnímavost, ve stále zaujatější pochopení pro vnitřní i vnější obtíže těch, s nimiž nás život sdružil. A když pak spoluprožíváme a spoluneseme tragédii kteréhokoli lidského já, noříme se tím zase hlouběji do moře bolesti, a přece oblažující božské lásky Kristovy.

Vdech a výdech – modlitba a láska – prosebné otevření duše Zmrtvýchvstalému a láskyplný zápas o společnou duchovou budoucnost lidstva: to už zůstane údělem těch, kdo chtějí být učedníky Kristovými.

Kdykoli se zadíváme kolem sebe, připadáme si bezděčně jako střed té části světa, kterou vidíme. Tento střed, sebe samé, prožíváme úplně jinak než všechno ostatní. Dovedeme přesně rozlišovat, co jsme „my sami“, a co je „svět“. A máme sklon přikládat všemu, co se přihodí nám samým, větší důležitost než tomu, co prožívá kdokoli druhý. Říkává se tomu „lidská přirozenost“. Ale není to dar přírody, je to výsledek zásahu protibožských mocností, znetvoření původní lidské podoby, výsledek pádu do hříchu. Tehdy, v daleké minulosti, Pokušitel přiměl člověka, aby se ve svém vědomí uzavřel před všudypřítomnou působností Boží, která ho stvořila a udržovala při životě. Člověk začal vychutnávat to podivné vědomí, že je samostatnou bytostí, oddělenou od všeho ostatního. Byl to sice klam, ale člověk už nebyl ochoten se vzdát tohoto nového vědomí. Lucifer, démon klamného světla, v něm zažehl jiskru jeho já.

Můžeme si domýšlet, jaké zadostiučinění, jaký triumfální pocit vítězoslávy zakoušel Lucifer i andělé s ním spojení, když se jim podařilo strhnout do své říše bytost, která bývala obrazem Božím, bytost kdysi nevinně se otvírající působnosti všech hierarchií vyššího světa. Její snové vědomí, že je sama pouze působištěm bytostí mocnějších, světlejších a moudřejších, než je ona, v ní nyní pohaslo, změnilo se v úplně jiné prožívání vesmíru. Spatřila pojednou kolem sebe vnější, smyslový svět, zdánlivě nesouvisící s tvůrčími bytostmi božských sfér.

Legenda vypráví, že Lucifer si vetkl do své koruny třpytivý drahokam. Tím drahokamem nebylo nic jiného než právě lidské já, znamení jeho triumfu nad světem božských tvůrců. Ale legenda vypráví dále, že strážce prvotních nebeských záležitostí, archanděl Michael, vyťal svým mečem drahokam z Luciferovy koruny a andělé jej zachytili a snesli na zem. Lidské já, které se odloučilo od svého prapůvodu, muselo opustit svět nebeského dětství a stát se pozemskou bytostí. Později byl drahokam na zemi vybroušen do podoby číše a opatrován na nepřístupném místě kruhem vyvolených strážců. Zde se číše, nazývaná nyní „grál“, plnila z nebeské milosti zázračným obsahem, kterého neubývalo. Ti, kdo z ní přijímali pokrm a nápoj, tím získávali věčný život. Tak legenda o grálu naznačuje úděl lidského já. Je sice

darem Luciferovým, ale přetvoří-li se ve zbožně otevřenou číši, může do sebe pojmout tajemství bytosti Kristovy, může do sebe přijmout něco ze slunečné plnosti jeho božského já. –

Prožíváme vánoční dobu. Z vesmírných dálav se k nám přiblížilo Kristovo já, aby v nás obnovilo náš nebeský původ. Naše duše klečí před ním a vztahuje k němu ruce a v nich drží číši, pozvednutou z prachu země, vytvarovanou úctou a zbožnou oddaností a naplněnou láskou. Tu se obsah číše proměňuje: do lidské lásky se vlévá proud nezměrné vesmírné lásky Kristovy. „Pasiž ovce mé,“ říká, protože jeho láska platí všem lidem, jako platí i bytostem ostatních přírodních říší, jako platí bytostem andělských hierarchií. V drahokamu, vybroušeném v číši, se mísí substance naší lidské lásky s všeobsáhlou láskou Syna Božího. Číše se slunečně rozzařuje. Tajemství grálu se z legendy mění ve vánoční skutečnost: „Ne já, ale Kristus ve mně.“

Ve chvíli, kdy se o vánocích spojuje lidská láska s vesmírnou, otvírá se zároveň cesta k budoucnosti lidstva. Michael, jenž vyrazil drahokam z koruny Luciferovy, shromažďuje kolem sebe nové rytíře grálu, všechny ty, kdo vědí o zázraku přetvoření lidského já v nádobu věčného života, – aby spolu s nimi neviditelně připravoval základy příštího světa. Můžeme tušit, jakou vidinu asi mají bytosti vyššího světa o budoucím životě lidstva: vidina zástupů seskupených kolem Krista a neznajících už jinou vůli než jeho, to jest vůli kosmické lásky. Ale já, dar Luciferův, tím nezanikne. Člověk se nevrátí do stavu, z něhož vzešel, neztratí své vědomí, nerozplyne se jakýmsi vnitřním sebezapřením ve všudypřítomnosti Boží. Jeho sepětí s Kristem zůstane svobodným osobním přiznáním, radostným naplněním lidské lásky k Bohu láskou Boží, šířící se do celého vesmíru.

Proto se také Kristus obrací nejprve k člověku-jednotlivci: „Miluješ mne?“ A pak teprve vlije svou vesmírnou lásku do připravené nádoby lidského já: „Pasiž ovce mé.“

Obraz grálu je předzvěstí a prvním náznakem Kristem chtěné budoucnosti. I onen v bolestech se rodící budoucí svět, Nový Jeruzalém, se vidoucím pohledu Jana evangelisty zjevuje jako čirý drahokam, zjasněný světlem Kristovým a vyzařující všepronikající lásku. „A to město nepotřebuje slunce ani měsíc, aby v něm svítily, neboť je osvětluje zjevení podstaty Boží a světlem jeho jest Be-

ránek“ – Beránek, který lidstvu obětoval své božství, aby mohlo zářit z nitra lidí, on, který vzal na sebe tíhu našich hříchů, obnovitel božských cílů, dárce vesmírné lásky.

30.12.

Nikdy nám není nadsmyslový svět tak na blízku jako ve vánoční době. Nikdy nemáme takovou možnost s ním navázat vnitřní spojení jako v těchto dnech. Ale co je tím vysloveno? Nejen Kristus sám, nejen duchové bytosti vyšší než člověk, ale i naši zesnulí, ti, kteří již opustili svět smyslů a dlí ve vyšším světě, jsou nám právě nyní podivuhodně blízko.

Je přirozené, že právě o Vánocích vzpomínáme na ty, s nimiž jsme kdysi společně prožívali sváteční události. S bolestí si uvědomujeme, že tu již nejsou, že jejich místa u stolu zůstávají prázdná. Snad si dokonce představujeme, jak by bylo krásné, kdyby nějakým zázrakem mohli ožít a opět slavit sváteční dni v našem středu. Ale je třeba vědět, že zesnulí žijí – a že skutečně slaví kosmickou událost Vánoc spolu s námi, protože o Vánocích mizí nakrátko propast mezi jejich a naším světem. A nasloucháme-li slovům vánočního evangelia, mějme důvěru, že doléhají i k nim. Obrazy, rytmus a smysl slov evangelia jsou pro ně dokonce skutečně zjevnější než pro nás. A vánoční zvěstování má právě pro ně zvláštní, ojedinělý význam, protože osvěcuje jeden ze základních zážitků jejich posmrtného života. Připomeňme si totiž, že schopnost pochopit smysl určitého zážitku nemusí být pro ty, kdo jím procházejí, samozřejmá. Právě slova vánočního evangelia mohou zesnulým přispět, aby se s větším porozuměním orientovali v tom, co se s nimi v jejich nynějším světě děje. Tak slovo evangelia může zářit i od nás, ze Země, do dalekých prostor nadsmyslového bytí.

Kristus sám je centrem všeho viditelného i neviditelného. Daroval se lidstvu, ale nejen tomu viditelnému, pozemskému. Setkává se s námi – žijícími, ale právě tak i se zemřelými. Duchovní poznání líčí, jak duch někoho, kdo zemřel, nejprve přeplouvá přes širé, rozvlněné moře duševna, až se dostane k bráně božského světa, k pomezí duchové sluneční sféry. Zde, než vstoupí do říše Boží, vyvstává před ním oslnivě zářivá postava, souhrn všech ideálů, k nimž je lidstvo vůbec schopno vzhlížet. Postava je příliš velebná, příliš svatá, než

aby se k ní zesnulý mohl důvěrně přiblížit. Jeho duchový zrak se uzavírá před přemírou jasu, který mu proudí vstříc. Hledá proto sám v sobě něco, co by mu pomohlo se vyrovnat s prožitkem, který ho takto přemáhá a oslepuje. Tu nachází pomoc: myšlenky, které nestrádal v pozemském životě o bytosti Kristově, o Bohu, jenž se zjevil v lidské podobě, se mu začínají skládat v duchové oko, schopné snést pohled na zářící postavu, která není nikdo jiný než sám Zmrtvýchvstálý. Tak zesnulý nachází Krista. Je to jako velké vánoční setkání za prahem smrti.

Zesnulý si přitom uvědomuje, že v této postavě se mu zjevuje i pravá podoba člověka, tak jak tanula od věků na mysli božskému světu. Ve chvíli, kdy si uvědomuje propast mezi sebou a touto postavou, poznává, že do světa, zakrytého jejím jasem, může projít bez zániku vědomí pouze to z jeho vlastní duchové bytosti, co je s ní spřízněno, co se k ní může s vnitřní pravdivostí přiznat. Je mu, jako by začal slyšet, co postava k němu promlouvá. To, co slyší, je otázka, týkající se vztahu, jaký je on sám schopen k ní zaujmout, otázka klidná, a přece nesmlouvavá: „Miluješ mne?“ – tak by se dala vyjádřit pozemskou řečí. A zesnulý cítí, jak pohled postavy proniká všemi hlubinami jeho bytosti, a ví, že musí najít sílu, aby odpověděl „Ano, pane“, nechce-li vejít do jasu nebeského světla oslepený a bezvládný. Zároveň se mu tím zážitkem začíná poodhalovat smysl a směr jeho vlastní budoucnosti. Cítí nezměrnou lásku, tryskající ze srdce postavy, a ví, že tato láska neplatí pouze jemu. Je v říši, do níž už nedoléhá hlas sobectví. Tato slunečná bytost ustavičně rozdává světlo své svatosti celému světu. A zesnulý začíná tušit, že jeho vlastním budoucím úkolem bude, aby spolu s touto vznešenou postavou dovedl obětovat sám sebe, své schopnosti, své síly i svůj život všem, kteří s ním budou osudově spojeni. „Pasiž beránky mé.“ Žij pro ně, nikoli pro sebe. Daruj se svým životem vesmíru. Tak zaznívá svaté sluneční slovo i za prahem smrti, vánoční poselství i ve světě zesnulých.

Kristus je centrem světa viditelného i neviditelného. Jeho působnost zde nemá v podstatě jiný obsah než tam. Evangelium vyjadřuje tajemství této působnosti, která se šíří do všech stran, do všech vesmírných sfér. Jestliže Kristus přináší o Vánocích zvěst své lásky až do ztemnělých oblastí naší planety, můžeme si z pozemského břehu

uvědomit jeho mírný, milující i tázavý pohled, upírající se na nás. Ale současně si můžeme doplnit tento obraz o zástupy zesnulých, kteří se k němu blíží nebo už vešli do jeho bytosti a tím do světla duchového světa. Viditelným i neviditelným světem zní jeho otázka k člověku: „Miluješ mne?“ Nechť zde i tam je stále více těch, kteří dozrávají k odpovědi: „Ano, pane, ty víš, že tě miluji.“

To jsou ti, kteří se zapojili do všeobjímajícího, tvůrčího, obětního chorálu nebeských kůrů a znovu našli svou souvislost s božským světem, ti, kteří už nyní mají účast ve zmrtvýchvstání Země.

Kristus se táže člověka. Člověk mu odpovídá, v tomto i na onom světě. A hierarchie andělských vykonavatelů božských záměrů zpečetují vyznání lidské vůle slavným „Ano, tak tomu jest, amen“, nesoucím se z nebes na Zem a proznívajícím až do nitra lidských duší, rozkvetlých pro vánoční tajemství.

31.12.

Dnes v noci skončí kalendářní rok a začne nový. Pro každého z nás i pro velkou část lidstva. Říkává se, že „překračujeme práh“ ze starého do nového roku. A je to v tomto případě více než pouhá fráze, právě proto, že žijeme ve vánočním období. Po celou vánoční dobu stojíme na prahu dvou světů, a novoroční práh můžeme chápat jako součást tohoto obsáhlého zážitku. Co leží před prahem, je svět našeho tápání, našich zmatků, svárů a nevraživosti. Za prahem můžeme tušit svět jiného rázu – bez viny, bez lži, bez sobectví, svět svatosti a dobrotivosti, svět odpuštění a naděje: svět ducha. Na prahu, jako velký prostředník mezi světem neposkvrnitelné ryzosti a světem hříchu, s pohledem plným míru a lásky, stojí Kristus.

Ale naše představa tajemného vánočního prahu by byla neúplná, kdybychom si představovali Krista jakoby v osamění. Není sám. Za ním, ve zlatém světle blízkosti Boží, se hned objevují, hned zase vzdalují nesčetné andělské bytosti, hierarchie za hierarchií, zahalené jasem své svatosti. V popředí, zdola, se z jedné strany blíží zástupy těch, kdo už dožili svůj pozemský život. Na jejich bytosti ulpěly skvrny pozemského bloudění, za práh věčnosti však mohou přenést pouze ten výtěžek svého uplynulého života, který sám vyzáruje světlo ducha, zlaté světlo svatosti, lásky a sebezapření. Duše za duší odkládá před prahem

vše, čím byla spřízněna se světem smyslů, a pak vplývá vzhůru do hierarchických nebeských sfér a mizí v jejich jasu: nepřetržitý proud, stoupající z minulosti do věčnosti. Tam, kde se za prahem tento proud rozzařuje nebeským světlem, rýsuje se v slunečné dálce světelná postava Michaelova, vůdce zemřelých, ve zdvižené pravici meč, ukazující k světlu.

Ale náš obraz stále ještě není úplný. Co můžeme spatřit naproti zástupu zemřelých, na druhé straně bytosti Kristovy? Je to opět proud nesčíslných bytostí, ale tentokrát proud přicházející z nebeské, nám vzdálenější strany. Archanděl Gabriel, archanděl vánoční doby, obklopený stříbrným, jakoby měsíčním jasem, s laskavým a důvěřivým pohledem, řídí pohyb těchto bytostí. Jeho ruka ukazuje dolů, do temnot země, do říše, která pro tyto bytosti leží kdesi za prahem. Kdo jsou tyto andělsky jasné, čisté, krásné bytosti, směřující s důvěrou a nadějí do světa tak plného nepřátelství a nenávisti? Gabriel je vůdce duší rodících se z nebes na zem. A tyto zářící bytosti, snášející se z nebes, jsou duše dětí dosud nenarozených, čekající, až udeří hodina jejich vstupu do pozemského života. Jejich pouť vede z věčnosti do budoucna. Právě nyní, o Vánocích, kdy se k sobě přiblížily nebesa a Země, shromažďují se s neskonale důvěrou a radostným odhodláním v blízkosti pozemské sféry, dychtivé, aby mohly vnést nebeské světlo do ztemnělého zemského bytí.

To je tedy obraz vánočního dění na prahu dvou světů. A přece mu ještě něco chybí, ještě je třeba něco doplnit. Náš vlastní život se totiž neodehrává mimo tento obraz. Patří k němu, je jeho součástí. Všechny naše minulé skutky odplývají bez ustání z času do věčnosti, vtiskují se do vesmírné paměti. Co v nich neodpovídalo věčným duchovým cílům, nemůže proniknout přes práh a zůstává jako temný stín na pomezí duchového bytí. Co v nich bylo v souladu s všepromikající Boží dobrotou, stoupá vzhůru do zlatého jasu, tím směrem, kam ukazuje Michaelův meč. Zlé a dobré je ustavičně nemilosrdně oddělováno, a co se nemůže včlenit do světa věčnosti, musí čekat v duchovém okolí země na proměnu a vykoupění.

Tak vstupuje i naše minulost do vánočního obrazu. A naše budoucnost? Ta se blíží z vánočního obrazu k nám, aby mohla vejít do našeho života. Pod laskavým, důvěryplným pohledem Gabriellovým se snáší z božského světa s proudem anděl-

sky čistých nenarozených duší, aby mohla naplnit naše činy. Ideály prožhnuté duchovým ohněm, podněty k obětním činům, k pronikavějšímu poznání, k sebezpřekonávání, to všechno směřuje z otevřených vánočních nebes do našeho nitra, aby se mohlo vtělit v našem životě.

Končí jeden rok našeho žití a nadchází nový. Je dobrým zvykem se v tento den zamyslet nad tím, co jsme vykonali, procítit ve vzpomínce, co z našich činů se mohlo vepsat do světla věčnosti a co zůstalo pouhou temnou skvrnou v jasu kosmických Vánoc.

Ale zítra začneme psát nový, čistý list. Měli bychom být vděční, že nový rok začíná právě ve vánoční době. Svá novoroční předsevzetí můžeme projasnit tím, že se zaposloucháme do nebeského života kolem sebe, do důvěryplného světa nenarozených, a že si zhluboka uvědomíme, že nebesa čekají na to, abychom snesli na Zem jejich poselství.

Uprostřed vánočního obrazu stojí před námi sám Zmrtvýchvstalý, jenž nese a pořádá celý život vesmíru. Jeho božské činy pronikají všemi dálkami duchového světa a jsou vpisovány do všech sfér života. Bytosti všech hierarchií žijí tím, že je uskutečňují. A přece je jedna oblast, jediná mezi všemi, kam jeho činy byly dosud vepsány jenom skrovně, v podivně chudé míře: oblast lidského života na Zemi. Do ní totiž Kristus své činy nevpisuje sám. V ní se zřekl své tvůrčí všemohoucnosti, protože nechce zasahovat do klíčící lidské svobody. Ale i tento list čeká na to, aby byl popsán zářivým písmem. Člověk má možnost se svobodně přiznat k velkému prostředníku mezi nebesy a Zemí, stát se vykonavatelem jeho vesmírných cílů, nástrojem, jímž jeho činy mohou být vpisovány i do této dosud neproměněné oblasti. Vždy o Vánocích máme možnost čerpat po dvanáct dní z tohoto zdroje lásky, z proudu živoucího dobra, ze sil zmrtvýchvstání. V překypující plnosti by právě nyní chtěly tyto nebeské podněty zaplavit naši duši. V překypující božské plnosti! Ale kdybychom byli schopni je všechny vepsat svými skutky do dějin Země, pak věrme, že by svět sotva mohl pojmout tu přemíru dobra, která by tím mohla být do něho vepsána.

1.1.

Smrt a zmrtvýchvstání Kristovo nejsou jenom zvláštní, jedinečnou událostí v dějinách. Jsou více

než to: jsou počátkem nového vesmírného věku, nového duchového roku ve vývoji Země, zasahujícího ještě do dalekých tisíciletí budoucího vývoje. Smyslem a cílem události na Golgotě bylo nové stvoření člověka a lidstva v plném smyslu toho slova, možnost, aby každý člověk se jednou z nitra nově přetvořil až do své Bohem chtěné podoby.

Nové stvoření člověka! Cítíme váhu těch slov? V duchu nám při nich bezděčně vystupují představy z prvních kapitol bible, tajemné, významné pra-vzpomínky lidstva. „I stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil jej.“ Objevuje se před námi Adam a Eva, muž a žena, obestření světlem proudícího života, září nebeského domova, čarojasem ráje. Ale pak jiný obraz: tragický sestup – provinění, neúprosné vypuzení z ráje, pád obou do světa smyslů. Dříve než mohla být prvotní nebeská podoba člověka přenesena na potomky, ztratila už svou původní krásu a harmonii, ulpěly na ní hrozné zárodky zániku. Jásot stvoření se změnil v tísnivou otázku: Co se stane s člověkem?

Tak mýjely věky houstnoucího soumraku. Zlatá brána rajske minulosti se vzdalovala, rozplývala, mizela zvolna do šera nepaměti. Zato před pohledem upřeným do budoucna vystupovala stále zlověstněji z temnoty jiná brána: brána smrti. Člověk věděl: ano, na konci všech cest čeká smrt. Neoblomná a nepřemožitelná.

Ale pak, konečně, jako kdyby se po východní obloze rozlily červánky: neuvěřitelné se stalo skutečností. Ježíš Nazaretský putuje po Zemi. Nebeské síly se vlévají do světa lidí, uzdravují, křísí a utěšují. Zástupy lidí ho provázejí, jdou za ním, jako ve snu, očarováni nenadálou přítomností něčeho, co nikdy předtím neprožili. Změnila se Země v nový ráj? Ne, ještě ne. I na Ježíšovi se naplňuje zákon pozemského bytí: na konci všech cest čeká smrt. Dochází ke zradě, soudu, i ti nejblíže ho opouštějí, je přibit na kříž. Bylo to, co zástupy předtím prožívaly, přece jenom klamem, snem, po němž musí následovat vystřízlivění, procitnutí do všedního života, kam už nepronikají paprsky z vyššího světa? Ne. Protože tentokrát smrt nebyla koncem, ale začátkem. Smrtí se Bůh stal cele člověkem, ale zároveň se ve smrti stal opět Bohem. Zdánlivě tragický skon se stal zřídlem obnovujících sil pro celou Zemi. Božská láska, přibitá na kříž, prozářila a přetavila svým žářem neúprosný přízrak kostlivce. Vinami ne-

zakalená podoba člověka vystoupila třetího dne z údolí smrti v jasů éterného světla. Obraz Boží začal nově zářit do soumraku Země. Božské bylo znovu dáno člověku. – Ale věděl tehdy vůbec někdo, co se událo?

Nové stvoření člověka... Ještě jednou si připomeňme ony dávné obrazy z prvopočátku: Adam, po jeho boku Eva, mezi nimi záhadný strom poznání, hlas pokusitele. Nyní, v oné nepochopitelné a navenek tak soumravné hodině nového stvoření stojí pod křížem rovněž dva lidé, účastníci nejsvětějšího děje pozemských dějin: muž a žena. Muž: jediný z učedníků, který dokázal neopustit svého mistra v hodině smrti. Evangelium neuvádí jeho jméno, protože v této chvíli to je více než lidský jedinec: stojí pod křížem jako zástupce všech, kteří jednou půjdou v jeho stopách, jako praobraz neochvějně věrné vůle, která se nezlomí ani zážitkem Boží tragédie v lidském světě. Tradice ho nazývá „Ióannés“ – „z nebe sestupující milost“.

Vedle něho stojí žena. Ani její jméno není uvedeno, protože i její osobní osudy v souvislosti s událostmi na Golgotě ztrácejí význam. Evangelium ji nazývá prostě „matka Ježíšova“. Připomíná tím, že to je ta, jež stála Ježíšovi nejbliž u od dětství a mohla nejlouběji soucítit s jeho lidským i božským utrpením. Stojí pod křížem jako praobraz lidské duše očištěné utrpením, kterou soucítění povzneslo nad všechny osobní tužby, nad vlastní minulost i budoucnost, aby ji cele otevřelo jen pro bytost Kristovu. Pozdější století si zvykla ji nazývat „Maria“. Prvotní křesťané však nazývali tento praobraz duše proměněné bolestí „Panna Sofie“. Jméno „Sofia“ znamená moudrost, hlubší poznání světa: tím hlubší, čím obsáhlejší je bolest, z níž vzešlo.

Ióannés a Panna Sofia, mezi nimi kříž a na něm umírající dárce spásy: obraz, který je dějinnou odpovědí na obraz prvotního hříchu. A zatímco se dovršuje kosmické drama smrti Boží, dochází pod křížem k tajemnému sjednocení Bohu oddané, věrné vůle Janovy a utrpením posvěcených duševních sil Panny Sofie. „Ženo, hle, syn tvůj.“ „Hle, matka tvá.“ „A od této chvíle přijal ji učedník ten do své vlastní bytosti.“ Jen z dálky můžeme tušit, jaký to byl zvláštní mystický děj, k němuž tehdy došlo. Jisté však je, že bytost Janova se jím proměnila do základů. Obětní láska Boží mohla nyní skanout z kříže do jeho srdce a otevřít mu průhled do nebes. Z rukou syna Božího mo-

hl přijmout do svého já nový obraz Boží, podobu nově znebeštělého lidství. Tak se nové stvoření člověka stalo pozemskou skutečností. Jan se stal Adamem tohoto druhého stvoření. Z toho, co zde prožil, vytryskl později i zázračný proud Janova evangelia.

Ale toto posvátné spojení pod křížem je i obrazem toho, co se musí uskutečnit v duši každého, kdo chce mít sám účast v novém stvoření. „Pojď za mnou,“ volá Kristus na člověka. „Pojď za mnou“: avšak tato cesta, jako cesta Janova, směřuje na Golgotu. Kdo chce po ní putovat, musí hledat sílu Janovu, aby unesl pohled na kříž, na smrtelnou bezmoc Boží lásky, aby unesl tíhu vědomí, že Bůh prochází i v jeho vlastní duši den co den nejzazším ponížením, posměchem, urážkami a bičováním, že umírá v temnotě lidského odcizení Bohu a Boží vůli. Jak málo ví lidstvo o sledování cesty Kristovy! Jsme ochotní hledat Boha i v jeho bezmoci, v jeho smrtelném zápase? Teď, právě teď? Pak snad můžeme pocítit i neviditelnou pomáhající přítomnost toho, jenž stál sám pod křížem, pevnou věrnost učedníka, kterého Pán miloval, jemuž mohl vlít do srdce svou vlastní lásku.

Následování Krista však má ještě i druhou stránku: schopnost neuzavírat se před bolestí, ani před cizími bolestmi, ani před bolestí mnohem obsáhlejší, než jsou jakékoli naše osobní bolesti. Před naší přemítající duší jako by se rozhrnovala rouška a jako bychom hleděli až do nekonečně čistých, nejvyšších nebeských sfér, tam, kde Kristus kdysi dlel ve společenství s Otcem. A jako bychom cítili jeho tehdejší nepochopitelnou vůli vejít právě do toho světa plného lži a nečistoty, který měl proti němu nenávistně vztyčit kříž. Procházet hemžením malichernosti a nepochopením pro Boží vůli, jaké to muselo být ustavičné utrpení pro bytost, která nepřestávala ani na chvíli vědět o kráse prvotního obrazu člověka! Ale pokusíme-li se aspoň vzdáleně soucítit s touto nezměrnou bolestí, tak jako matka Ježíšova, můžeme si uvědomit jedno: je to bolest, která nás snad děsí, ale která, vejde-li do nás, nás nedeptá, neoslabuje, nýbrž proměňuje, očisťuje, činí vnímavými pro vyšší skutečnosti. Tiše se k obrazu Janovu v našem nitru přidružuje obraz druhé postavy pod křížem a s ním tušení o tom, kdo je to Panna Sofie: duše, kterou nadosobní bolest otevřela pro přívál milosti, duše, v níž pod bolestným dotykem

ducha může rozkvétat zlatý květ vyššího prožívání a vyššího poznání, společenství s božským řádem všehomíra.

Sofia – všepřonikající moudrost... Kdysi se mluvilo o tom, že člověk může dosáhnout „zasnoubení s Pannou Sofií“. Znamenalo to, že může prožít odlesk toho, co se událo pod křížem mezi Janem a matkou Ježíšovou. Kdo toto zakusil, mohli jít životem s trvalým vědomím, že svět, se všemi svými protiklady, je dílem všeobjímající Boží lásky, že radosti a strasti našich osudů jsou řízeny láskyplnými zákony nejvyššího dobra, že tyto zákony jsou uskutečňovány nedomyslitelně početnými zástupy andělských bytostí, služebníky Božího milosrdenství, a že harmonický souzvuk činnosti všech těchto bytostí je – tvůrčí slovo Boží, proznívající z věků do věků.

Ano, slovo Boží, s celou svou tvůrčí mocí, s plností lásky, může proznívat, pronikat až do očistěné lidské duše. Kristus se může nově narodit v člověku, jako jeho pravé, ztracené a znovunalezené já. Smrt, změněná ve znovuzrození z ducha: to je zážitek druhého stvoření člověka. Ne já, ale Kristus ve mně – každý člověk může s tímto vědomím mít účast ve světě druhého stvoření, v novém duchovém roce pozemských dějin. „Pojď za mnou,“ volá Kristus na člověka. Nechť naše cesta v roce, jenž začíná, je součástí trvalé a neúchylné cesty, vedoucí vzhůru až daleko ke Golgotě, cesty sebeobětování světu, pouti lásky. Nechť nás na této cestě provází síla Janovy věrnosti a nadosobní ryzí soucítění Panny Sofie. Nechť nás na této cestě nepřestává provázet duch Vánoc, uzdravující, omilostňující, osvěcující blízkost Kristova!

2.1.

Kdo je to Kristus? V lidské řeči, přizpůsobené zkušenostem ze smyslového světa, nenajdeme slova, která by to mohla postihnout. Slova, jichž používáme, i ta nejprůzračnější, nejsvětější, zůstávají hluboko pod jeho sférou. Jeho bytost není možno popsat. Ale je aspoň možno vyličit, co činil, když chodil po Palestině, opakovat, co sám říkal; a z toho líčení je možno vytušit, jaká to je asi bytost, která takto jedná a takto mluví.

Kdo je to Kristus? Na tuto otázku chtěl lidstvu budoucích věků nějak odpovědět i pisatel Janova evangelia. Proto napsal své evangelium. On, který znal Krista tak důvěrně jako nikdo jiný z lidí,

chtěl sdělit ostatním, co sám poznal a prožil, čím byla jeho vlastní duše naplněna až k neunesení. I on věděl, že nemůže nic jiného než vyličit jeho skutky a jeho slova. Ale které skutky a která slova? Vzpomínky na jeho mistra musily být jako obrovský poklad třpytivých drahokamů – které z nich vybrat? A co asi prožíval, jakou bezmeznou odpovědnost cítil, když přemítal, jakými věťmi by měl začít své velké vyprávění. Co říci, aby ten, kdo bude naslouchat, mohl už od začátku vycítit, o kom bude řeč? Víme, jak se rozhodl. Uvádí nás prvními věťmi daleko, nezměrně daleko do minulosti a daleko, nezměrně daleko za hranice pozemského světa, do nejsvětějšího centra nebeských sfér; a mluví o dvou bytostech, které tam přebývají: Bůh-Otec všehomíra a Syn-Slovo, tvůrčí slovo nebes, jímž povstalo všechno, co kdy povstalo. Obě bytosti jsou ještě spojeny v hlubokou jednotu. Nic rušivého se nevtírá do jejich láskyplného souzvuku. To je to první, co se z Janova evangelia dovídáme o Kristu.

Pak evangelista líčí, jak toto Slovo z prvopočátku se stalo tělem v Ježíši Nazaretském a přebývalo na Zemi. Líčí, jak Ježíš, nesoucí v sobě Krista, učil a uzdravoval, líčí soud nad ním, jeho potupnou smrt na kříži, jeho zmrtvýchvstání i působnost Zmrtvýchvstalého. Konečně přichází poslední kapitola a v ní poslední, výsledný obraz, tedy výjev, který by se měl obzvlášť vtisknout do paměti tomu, kdo se otevřel poselství evangelia. Poslední výjev: jím nejsme vedeni do nadzemských oblastí, jsme v okruhu Země, na břehu jezera. Je jitro nového dne. Ale opět se před námi objevují dvě bytosti. Ne už Bůh Otec a Slovo, ne bytosti nebes jako v prvopočátku, nýbrž zmrtvýchvstalý Kristus, nesoucí sám obnovenou, nejryzejší lidskou podobu, a – člověk. Taková je obětní cesta Kristova: ze společenství s nebeským Otcem ke společenství s člověkem. Když přemítáme o této cestě, začínáme tušit, kdo to je Kristus.

A Kristus se v posledním výjevu evangelia dívá na člověka, který stojí před ním, a v tomto pohledu vyvstává před jeho duchovým zrakem i celý osud pozemského lidstva: jak člověk vešel do smyslového světa, aby na zemi našel svou vlastní svobodnou vůli; jak se proto v dávné minulosti směl setkat s Pokušitelem a odloučit se od vůle vyšších bytostí. „Když jsi byl mladší, chodil jsi, kam jsi chtěl.“ Ale tím, že člověk podlehl pokušení a vešel do pomíjivého světa smyslů, vtrhly do je-

ho života i síly smrti. Ten, kdo se odtrhl od Boha, musí jim od té doby splácet daň. Do celého budoucího vývoje lidstva už bude vepsáno znamení kříže, znamení smrti. „Roztáhneš ruce své a jiný tě povede, kam bys ty nechtěl.“ Podrobení silám smrti je nezvratná sudba, pro lidstvo není úniku z ní. Ale jakou má potom lidstvo naději?

Zde zasahuje do dějin obětí Kristova. Zákon osudu sice vede k zániku, ale Kristus pochází z říše vyšší, než je svět zákona: z říše prozřetelnosti. Neruší zákon, a přece přináší možnost spásy. Člověk je sice uvězněn v civilizaci, z níž se hrozivě vynořuje znamení kříže. Ale přijetí sil smrti může být pro něho buď koncem, zkázou, nebo také vědomě nastoupenou obětí: obětí, které člověk neuhybá, protože ví, že právě jí se bude moci spojit s Kristovým činem na Golgotě a přijmout do duše zázrak zmrtvýchvstání, lidství schopné proměny směrem k duchu, směrem k věčnosti. Takový vstup do říše smrti není pouhým tragickým odumřením, pouhým zánikem, ale vede k zjevení obrazu Božího v člověku. Vědomou obětí vchází člověk do světa, kam pokušitelské mocnosti už nemají přístup, do neviditelně se blížící, Kristem připravované budoucnosti lidstva.

Ze světa protkaného působností smrti, ze světa strojů a věžáků, umělých hmot a družic, ze světa odumřelého a zkolektivizovaného myšlení, ze světa mafií a drog nemůžeme a ani nesmíme prchat. Smrt na nejrozumnějších úrovních je naším údělem. Ale máme možnost putovat světem smrti svobodně za vnitřní proměnou, směrem k zmrtvýchvstání lidstva. „Pojď za mnou,“ volá Kristus na člověka a ukazuje mu tím jedinou cestu ze zániku smyslového světa.

A ti, kteří slyší jeho hlas a vydají se za ním, ti mohou doufat „v přemožení choroby hříchu, v trvání bytosti člověka a v zachování svého života, určeného pro věčnost.“ Ano, tak tomu jest.

3.1.

Jaký zvláštní, nadlidský mír vane z vánočního evangelia o setkání Zmrtvýchvstalého s učedníky! Duše toho, jenž byl pisatelem Janova evangelia, musela jistě přebývat trvale v tomto nebeském, hojivém, útěšném míru, jinak by jej nebyl mohl vepsat do svého evangelia.

„Ale jak vlastně může někdo dojít k tak hlubokému vnitřnímu míru?“ ptáme se my, věčně

rozervaní lidé 20. století. Snad si budeme představit, že evangelista žil kdesi v ústraní, jako poustevník, někde daleko od lidí, kam nedoléhal hlomoz jejich civilizace a kde se mohl nerušeně oddávat zbožnému přemítání. Nebylo tomu tak. Prožíval život plný vzrušujících a dramatických událostí, přímo mezi ostatními lidmi. Spolu s Petrem zvěstoval Kristovo zmrtvýchvstání, uzdravoval, pomáhal organizovat první křesťanské obce. Zakusil věznění a vyhnanství v době prvního pronásledování křesťanů. A působil do konce života jako duchovní pastýř křesťanského sboru uprostřed rušného maloazijského města Efezu.

Ale nejen to. On, kterému sám Kristus otevřel zrak duše pro vyšší svět, měl od té doby nejen možnost nahlížet novým způsobem do nejodlehlejší minulosti světa: „V prvopočátku bylo Slovo...“, ale i do osudů budoucího života na Zemi, tak jak se už zvolna připravovaly v duchových oblastech. Zapsal tento výhled do knihy Zjevení. Obsah té knihy nemá nic společného s vidinami útěšného míru. Osudy, které mají podle ní vtrhnout z vyššího světa do světa smyslů, jsou jako ničivý vodopád hrůzy, kde katastrofa stíhá katastrofu. Jak je možné, že někdo, kdo toto všechno ví, kdo se vnitřně protřpí rozvlněným proudem těchto otřesných dějů, ústících do úplného zániku viditelného světa, může přesto vnitřně přebývat v onom zvláštním, neotřesitelném míru, jímž dýchá Janovo evangelium?

Vysoko nad každou bouří, nad blesky a hřměním, klene se ticho hvězdné oblohy, nedotčené tím, co se děje pod ním. A evangelista Jan nahlédl nejen do nadcházejících zevních dějinných bouří, ale i do tajuplného ticha, které se klene nad nimi. Nahlédl do božských myšlenek, které teprve dávají bouřlivým událostem dějin jejich skutečný smysl. Jeho mír není mír získaný útekem z vírů života, ale mír, vyplývající z pronikavého poznání o vnitřním vítězku i těch nejbolestnějších osudů, o Bohem chtěném směru a cíli pozemského bytí. Jak se autoru Zjevení Janova jeví vývoj? Ne jako zmatený řetěz náhodných událostí, ale jako velkolepé, harmonické kroužení věků, v němž každý velký okruh času je zákonitě rozčleněn na sedm menších období; každé z nich má své osobité poslání, jakoby svou zvláštní základní barvu, v každém se mění něco z podstaty světa i člověka, každé má svůj bouřlivý mladý růst, svůj vrcholný rozkvet i své odumírání. A jako střed celého takového vel-

kého vývojového oběhu se evangelistovi jeví událost na Golgotě. Znamená mu zásah, který rozhodujícím způsobem ovlivnil celý další osud lidstva. Ode dne, kdy se tato událost uskutečnila, dostaly dějiny nový smysl. Ne pro vnější pohled. Jejich zevní stránka, důsledek pádu do hříchu, se bude i nadále jevit jako sled nelítostných bojů, přírodních katastrof nebo smrtonosných epidemií, jako stupňování vzájemné nenávisti a touhy po moci; ale tato vnější stránka bude pro jejich skutečný průběh, pro jejich smysl a konečné vyznění stále méně důležitá, bude jejich klamným povrchem. Pravým obsahem dějin se stává neviditelné putování Zmrtvýchvstalého kroužícím vývojem věků, přičemž se kolem něho budou postupně shromažďovat ti, kdo se s ním v lásce spojili, aby společně s ním připravovali a neviditelně stavěli zduchovělý svět budoucnosti, Nový Jeruzalém, město věčnosti. Zevně zůstanou dějiny sledem pašijových událostí, a teprve na konci celého kroužícího pohybu věků, až smyslový svět bude rozprášen do vesmíru a zmizí, zjeví se v zářící slávě nadsmyslového světla svět zmrtvýchvstání. Tak to prožíval v řadě velkých prorockých vizí evangelista Jan. A vědomí, že pravé dějiny se odehrávají od doby mysteria na Golgotě jinde než ve vlnobití vnějších událostí, a to v duchové sféře Zmrtvýchvstalého, mu darovalo i jeho neporušitelný duševní mír. Co také mohou znamenat skličující vnější převraty těm, kdo smejí stavět město věčnosti?

Tajemství vzniku Nového Jeruzaléma je jemně vetkáno i do vánoční rozmluvy Zmrtvýchvstalého s Petrem a činí z ní jakoby předobraz věkovitého budoucího vývoje. Co je z hlediska Janova tím jedinečným podstatným v budoucích dějinách? Vnitřní spojitost člověka s působností Kristovou. Kristus vstal z mrtvých a zjevil tím člověku nově jeho božský původ, jeho pravou podobu i jeho poslání. To se událo uprostřed celého velkého okruhu vývoje, ve čtvrtém ze sedmi jeho období. Ale vývoj půjde dál. Vzejdou další období a v každém z nich se změní něco z podstaty pozemského světa i něco v bytosti člověka. Proto musí člověk hledat na každém stupni nově i svůj vztah ke Kristu. Tak stojí Zmrtvýchvstalý nově před člověkem 20. století, před člověkem páté dějinné epochy, a ptá se: „Miluješ mne?“ A žádá: „Pasiž beránky mé.“ A toto dění, odehrávající se mezi člověkem a Kristem, je pro pohled evangelisty jediným rozhodujícím obsahem našeho věku; ne války, ne zemětřesení,

ne hlad nebo bída, ne utrpení v žalářích. Na tom, co se neviditelně děje mezi Kristem a člověkem, závisí konečný výtěžek všeho, co lidstvo v průběhu věků prožije.

Ale naše epocha jednou odezní a nadejde šestá. I ona bude nepochybně navenek plná bouří, zmatků a ničení, rozkladu a úpadku, protože v ní budou protibožské mocnosti jistě dále stupňovat svůj vliv na běh věcí. Ale pro pisatele evangelia to není rozhodující. Skutečný osud lidstva bude i tentokrát vyplývat z rozmluvy mezi Kristem a člověkem: „Miluješ mne?“ „Buď pastýřem mých ovcí.“

A pak pohasne i toto období a nastane sedmé, poslední. Opět se svět i člověk změní proti tomu, co bylo předtím. Uprostřed všeobecného zániku spatří člověk opět Krista na břehu vyššího bytí: „Miluješ mne?“ „Pasiž ovce mé.“ A jediné důležité, na co v tomto období budou s napětím čekat bytosti všech nebeských hierarchií, bude, zdali člověk dokáže říci své konečné „ano“ k Boží otázce, „ano“ mocnější, vědomější, než byla obě předchozí. Protože na tomto „ano“ bude záviset, zdali lidstvo dosáhne cíle všeho, co se kdy událo na Zemi, vybudování proměněného a láskou prozářeného světa, Nového Jeruzaléma.

Tak se v posledním výjevu Janova evangelia Zmrtvýchvstalý třikrát táže, tak mu Petr třikrát odpovídá, jakoby za celé budoucí křesťanské lidstvo.

Po své trojí otázce a po trojím Petrově vyznání naznačuje Kristus poukazem na Petrův budoucí osud celý příběh pozemského lidstva, cestu z první poloviny vývoje, kdy lidská vůle se vymanila z vůle Boží: „... chodíval jsi, kam jsi chtěl“, do druhé poloviny dějin, vedoucí zevně k stupňujícímu se utrpení a k zániku světa, vnitřně k zduchovení těch, kteří přijali do sebe bytost Kristovu: „To pověděl, aby naznačil, jakou smrtí jednou zjeví slávu Boží.“

Ale až všechno, co vidíme kolem sebe, co vidíme ve všech dálkách prostoru, se rozpadne v prach, až už nebude nic tělesného, nic hmatatelného, nic vnějšího, pak Kristus bude moci vést společenství těch, kteří se s ním v lásce spojili, k novým vývojovým cílům, ve spolupráci s hierarchiemi andělů a v souzvuku s věčnou vůlí Boží. Příznaky smrti se rozplynou. Na prahu nového vesmírného věku zazní Kristova výzva k vykoupení lidstvu: „Pojď za mnou!“ A cesta Kristova

bude i cestou lidstva, navždy s ním sjednoceného, navždy znovu sjednoceného s vůlí Boží, jež proniká všemi nebesy.

Jan, pisatel evangelia, k tomu ještě dodává v knize Zjevení: „A Duch i nevěsta praví: Pojď. A kdo slyší, rciž: Pojď. A kdo žízní, nechť přijde. A kdo chce, nechť nabere vody života, a bude jemu dána darem.“

4.1.

To, že před 2000 lety vešla bytost z nejvyšších sfér božského světa do lidské tělesnosti, nevyplývalo zákonitě z dosavadního pozemského vývoje. Byl to zázrak. Po staletí prožívali křesťané nejhlubší úžas právě nad tímto zázrakem. Vánoce byly vděčnou oslavou nepochopitelné milosti Boží. Dítě v jesličkách, obklopené svatozáří, za ním Maria a Jozef, nad dítětem otevřená nebesa a před ním obětující pastýři, to byl obraz, který rok co rok připomínal lidem milostiplný příchod Spasitele, zázrak Božího narození na Zemi.

Ale právě jásot oslavující betlémské dětátko začal lidem zastírat vědomí, že milost zrození byla teprve začátkem zázraku nikdy nekončícího: trvalé přítomnosti Zmrtvýchvstalého v nejbližším duchovém okolí Země, spojení kosmického osudu Kristova s osudem lidstva. Člověk sice slavil Vánoce, ale stále zřetelněji jako vzpomínku na něco dávno minulého, a přestal brát vážně živou přítomnost Kristovu v pozemském dění. Není div, že člověk našeho století si zpravidla už nedovede představit vůbec nic ani za slovy „vtělení Boží“, i když snad se dosud rád vžívá do toho, čemu říká „poezie Vánoc“, do radostně-nevinných pocitů, vyvolávaných obrazem narození v Betlémě. Jenomže tváří v tvář vánoční skutečnosti je takový útěk do říše „poezie“ vlastně rouháním, protože je popřením hlavního, základního smyslu betlémské události. A oslava Vánoc, jak dnes probíhá ve většině křesťanského světa, oslava zahleděná výhradně kamsi do minula, je v podstatě zapíráním Krista, Krista živě působícího.

Kdo se totiž dnes ještě stará o to, že božská bytost, pocházející ze sfér nedomyslitelné svatosti, bytost, která v těchto sférách nese a pořádá život celého vesmíru, žije a působí mezi námi? Kdo ještě vážně počítá s její přítomností, když uvažuje o svém životě? Kdo aspoň někdy přemítá o tom, co znamená pro bytost tohoto hierarchického řá-

du, že spjala svůj osud s osudem lidstva, bloudícího stále neproniknutelnější džunglí materialistických představo světa? Jestliže Kristus vzal na sebe hříchy světa, znamená to, že si ho přece nemůžeme a nesmíme představovat, jako by pouze s žehnajícím úsměvem a z povzdálí sledoval zmatené lidské hemžení. Od svého zmrtvýchvstání se Kristus už nikdy neizoloval od našich skutků. Nepřestal nést tíhu našich stále nových, stále těžších, stále nelidštějších vin.

Mohli bychom to vyjádřit i takto: Přítomnost Kristova v lidském světě je pro něho samého velkým kosmickým dramatem, stále obnovovanou pašijovou cestou. Co v tomto směru líčí nové duchové poznání, je otřesné. Tak otřesné, že lidé vychovaní v uznávaných představách 20. století to nutně budou považovat za podivný výmysl, za něco absurdního. Ale budeme-li ochotni o tom trpělivě přemítat, zas a zase, budeme moci dojít až k plnému přesvědčení, že tomu tak je a dokonce musí být. Jde o poznatek, že na rozhraní minulého a 20. století prošel Kristus v oné duchové oblasti, která sousedí se smyslovým světem, novou Golgotou, jakousi novou smrtí. Tato nová Golgota byla přímým důsledkem bezvýhodně materialistického myšlení 19. století. Proud myšlenek uznávajících za skutečné pouze to, co se dá sečíst, změřit a zvážit, tedy jenom neživé předměty v prostoru, stal se v Kristově božském vědomí novým smrtícím křížem. Bytost Kristova, přicházející ze světa pravdy, ze světa milosti, ze světa lásky, vzala na sebe i tento kříž. Ale světlo jeho vědomí nakonec podlehl bezohledně dorážejícímu přívalu. Pohaslo. V duchu si můžeme dokonce ještě dokreslit tuto tragickou událost v duchovém okolí Země. Můžeme si představit temný kříž, tvořící se z proudících myšlenek, zapírajících ducha; kolem kříže zástup zemřelých duší, těch, které teprve nedávno opustily Zemi a dosud se nevymanily z materialistických představ, jaké chovaly za života; a v dalším, širším kruhu kolem nich inspirující démonické bytosti, jejichž snahou je zmrtvení vnějšího i vnitřního života na Zemi. A celý ten sbor volá nenávistně: „Na kříž s ním, na kříž s ním!“ A tehdy se vědomí božské bytosti Kristovy, připoutané k proudu lidských myšlenek, zatemňuje, zaniká, jako zaniká u člověka v hodině smrti. –

Světlo vánoční vzpomínky na zázrak dávného narození by nás nemělo oslepotovat pro události

tohoto druhu. Máme možnost sledovat toto dramatické dění ještě dále. Co se stalo, když Kristovo vědomí bylo zachváčeno smrtící temnotou? Síla prvotní lásky překonala i děs tohoto duchového umrtvení, změnila temnotu v nový druh darujícího jasu, a v důsledku toho se Kristus mohl pojednou přiblížit duševní sféře lidstva mnohem více, viditelněji než v minulých stoletích. Jakoby v triumfu nového zmrtvýchvstání stojí éterná postava Kristova na samém rozhraní smyslového světa, a odtud oslovuje člověka otázkou, v níž je shrnuta celá starost nebes o budoucnost lidstva: „Miluješ mne?“

Tak asi vypadá pohled do duchového pozadí dějin ve 20. století – vize nového zmrtvýchvstání, vize Krista nově přicházejícího k člověku, nový vánoční obraz, vnitřně pravdivý a burčující. Obraz, který doplňuje a nově vysvětluje onen druhý, tradiční obraz narození v Betlémě: připomíná, že Kristus je stále s námi, vždy nově, aby mohl nově vstát z mrtvých i v nás a skrze nás. Nový vánoční obraz, který může nejen rozlícit nový druh vánoční radosti, ale odhalit bezdné, nevyčerpatelné hlubiny stále se obnovujícího vánočního prožívání. „Miluješ mne?“ ptá se nově přicházející Kristus. Ale tentokrát to není jenom otázka po vroucím citovém vztahu. Tíse spoluzní i otázka: „Nepatříš i ty k těm, kdo mne chtějí znova ukřižovat? Pomni, že tvé myšlenky jsou pro celek světa stejně skutečné jako tvé vnější činy. Usiluj o takové myšlenky, aby tě vedly od mrtvého k živému, od hmoty k duchu, od lidského já k duchovému vesmíru.“

Zbožné povznesení myslí, i kdyby se přeneslo na stamiliony lidí, nestačí samo na to, aby ukázalo cestu z krize, v níž se octla naše civilizace. Lidstvo potřebuje nový pohled na svět, jenž by obsáhl i všepřonikající duchovou působnost v hmotném dění. Tento pohled tu již je, je třeba jen vztáhnout po něm ruce. Vánoční setkání s nově přicházejícím Kristem nechť je nám v tomto smyslu výzvou, podnětem k proměně myšlení, k trpělivé a neústupné práci na způsobu, jak nabýváme poznatků o přírodě i o lidech, o „šírostech prostoru“ i „dálavách času“, o sobě samých i o Bohu. Láska k tomu, jenž za nás podstoupil smrt a vstal pro nás z mrtvých, nechť nejenom naplní naše srdce, nechť se nejen vlévá do naší pomáhající vůle: nechť rozsvětluje i naše chápání nekonečně rozmanitých souvislostí mezi nebesy a Zemí.

5.1.

Před dvanácti dny jsme vešli do chrámu vánoční doby. Dnes v noci z něho opět vyjdeme. Bude me to ještě my? Budeme stejnými lidmi, jako když jsme vcházeli? Nebo se něco v nás změnilo? Po dvanáct dní kolem nás zvučela a zářila přítomnost nebes. Věčnost nám vanula do duše a rozdmýčovala v nás ono snad jen skomíravě doutnající tušení o tom, co je v nás samých spjato s věčností: o našem vyšším já, o věčných duchových cílech, k jejichž živé podobě bychom měli dozrát, až sám čas jednou vůstí nazpět do věčnosti, – o vůli, která věrně míří k těmto cílům.

Dnes můžeme ještě cítit vanutí věčnosti (pokud se proti němu vědomě neuzavřeme) – ale zítra? Zítra už se vánoční prožívání začne měnit v pouhou vzpomínku a všechno bude mnohem, mnohem těžší. Zbude nám vzpomínka, ale i ta vzpomínka nám bude unikat, neuvědomíme-li si ještě ve vánoční době co nejjasněji, co jsme vlastně po dvanáct dní prožívali.

Vanutí věčnosti... Dnes možná to slovo pro nás ještě tajemně světélkuje. Buďme za to vděční. Ale zítra, zítra snad z něho pro nás už zbude jen pouhé seskupení hlásek, suchý, šedivý pojem, slupka bez živého jádra.

Co je to věčnost?

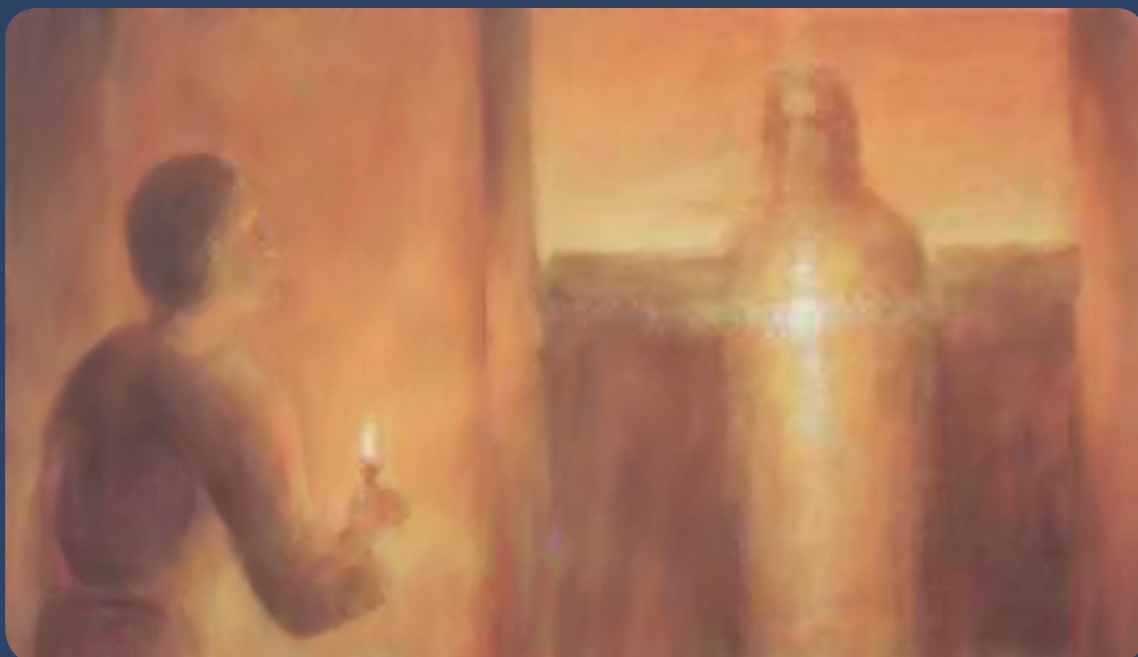
Z nejvyšších duchových sfér, z všeobslhlé říše věčnosti vstoupil Kristus do pomíjivého světa země. A když do něho vešel, musel odevzdat Otci své vesmírné já, i božské duševní síly, jimiž oživoval všechno vesmírné dění, i celou svou tvůrčí všemohoucnost, pronikající daleké okruhy viditelného světa. Když se vrodil do lidské osobnosti Ježíše Nazaretského, spjal se cele s lidskou omezeností a bezmocí. Co v něm bylo věčného, vplynulo plně do jeho viditelného lidství. Ale změněno v pouhého člověka, přijalo na sebe tíhu osudu všeho lidstva, sestoupilo až do temnot smrti, aby se při zmrtvýchvstání rozzářilo v obnovenou ryzí lidskou podobu, v nový obraz Boží; pak vneslo tuto podobu při nanebevstoupení znova do říše

Otcovy bez mezí a času, aby se o letnicích sneslo v novém příválu milosti na Zem, jiným způsobem, v nekonečném zmnohonásobení, jako neviditelný ohnivý déšť, padající do lidských duší, a aby tak zažehlo obraz Boží ve skryté svatyni každého lidského já. Věčnost tehdy, před dvěma tisíciletími, zabouřila pozemským světem, aby jej už nikdy neopustila. Nepřestává zářit z Golgoty, aby mohla ožít a začít působit v každém člověku. Na Golgotě se ukázala plně a viditelně její podstata, její pravý obsah: ne už věčnost jako pouhý stínový, knižní, abstraktní pojem, ale jako obětující se láska. Božská láska a věčnost jsou jedno a totéž, i kdyby se to snad těm nejučenějším zdálo sebe nepochopitelnější. A i když se náš svět jednou rozpadne v prach, i když nebesa i Země pominou, tato láska zůstane, přetrvá, jako věčné tajemství naší planety, tak jako i ze všech nás zůstane pro věčnost uchováno to, co jsme vnitřně přijali z tajemství Kristovy smrti a zmrtvýchvstání.

Věčnost není nic, co by nám mělo být cizí. Vproudila kdysi až do nitra Země a odtud nepřestává působit. Přivolává nebeské síly do okruhu naší planety a povznáší to, co je na Zemi ryzího, k nebesům. Prostupuje všechny kůry nebes i všechny přírodní říše. Vysílá paprsky všeobjímající lásky ke každému lidskému já, s důvěrou, že budou jednou přijaty, a touží rozlínit i v každém lidském já oheň lásky obdobného rodu, i světlo nového poznání, něhu soucitu, sílu sebeobětování, radost naděje i dar míru se světem. A navíc rozpouští svými paprsky stíny všech našich provinění, minulých, přítomných i těch budoucích, viny každého z nás.

To všechno způsobil zázrak milosti na Golgotě. Kdo by chtěl vypovědět všechny jeho účinky? Kdo by chtěl měřit dary věčnosti? Proto i evangelista uzavírá své evangelium, svou andělskou zvěst o spojení božské bytosti Kristovy se světem lidí, slovy: „Jest pak i mnoho jiných věcí, které činil Ježíš; kdyby měly být všechny sepsány, každá zvlášť, mám za to, že by celý svět nemohl pojmuti všechny knihy, které by byly napsány.“

Autor, nar. 1920, působil jako farář Obce křesťanů, hudební pedagog a překladatel. V současné době je předsedou Anthroposofické společnosti v České republice. Z jeho vlastních prací připomeňme *Tři studie o životě a díle J. A. Komenského* nebo zpracování *Parsifalova příběhu pro mládež*. Z překladů Chymickou svatbu Christiana Rosenkreutze, Novalisovy Hymny k počtě noci a Goethovu Pohádku, z děl Rudolfa Steinera např. *O poznávání vyšších světů*, *Všeobecnou nauku o člověku* či *Janovo evangelium*. Přednášková činnost se zaměřuje především na cestu duchovního rozvoje člověka a na waldorfskou pedagogiku.

Ja stojím pri dverách a kľopem.

*Ježiš hneď vystrel ruku, zachytil ho a povedal mu:
„Maloverný, prečo si pochyboval?“*

Obraz: Viera Hložníková (Mt 14.24-31)

Text: Mt 14.31

30. strana

NADKOFESNÝ ČASOPIS PRE HĽADANIE KREŠTIANSTVA V DUCHU PRAVDE V ZMYSLI Jn 4.23.24 ČASOPIS SI MOŽNO OBJEDNAŤ NA: INFO@BDELOST.SK, ALEBO NA 0902-342493. ELEKTRONICKÁ (PDF) PODoba ČASOPISU JE ZASIELANÁ BEZPLATNE - STAČI POSLAŤ VAŠU E-MAILOVÚ ADRESU VIAC O ČASOPISE: WWW.BDELOST.SK

Listy Bdelost' č.5, december 2005

<http://bdelost.sk>

LB0512-5